

Uredništvo: A. Je-
ločnik v Ljubljani
Katoliška tiskarna.
Upravništvo: Lud.
Tomažič v Ljubljani
Katoliška tiskarna.

MLADOST

Izhaja enkrat na
mesec, in sicer 10.
dan meseca. Celo-
letno stane 2 K,
posamezne števil-
ke pa 20 vinarjev.

Št. 1.

V Ljubljani, dne 10. januarja 1913.

Letnik VI.

Slovenci — Slovani.

Zgodovina je najboljša učiteljica človeštva, saj jo piše božji prst. Zgodovina nas med drugim uči, da obstanejo in se razvijajo le tisti narodi, ki se svoje narodnosti zavedajo, ki cenijo svoj jezik in svojo narodno kulturo. To ne velja samo za velike narode, ki lahko računajo ne samo na pravico, temuč tudi na moč, ampak tudi za male, ki se morejo opirati zgolj na pravico in na tisto silo odpora, ki jo kaže tudi najneznatnejši črviček v boju s svojimi sovražniki.

Le pogledjmo take majhne narode! Finci, Irci, Armenci, Albanci, Švicarji, Valoni, Poljaki, Čehi, Hrvati, Rumuni, Srbi, Bulgari, Grki, sami narodi, ki so ali le po gotovem številu samostojni, pa še v tem slučaju večinoma od sovražnikov obdani, ali pa popolnoma ječe pod jarmom tujega naroda ali pa sicer niso pod tujo vladno, kakor n. pr. avstrijski Slovani, se pa imajo ravno zavoljo svoje narodnosti boriti z neštetimi zaprekami. Vsi pa se zavedajo, kakšne krvi so in imajo za svoj glavni cilj, da svojo narodno posebnost ohranijo in se na njeni podlagi razvijajo ter vse tvegajo, da to doseže-

jo. Zato pa vsi ti narodi kljub najhujšemu pritisku in preganjanju uspevajo, eni bolj, drugi manj, popolnoma potlačiti se pa ne da nobeden.

Oni pa, ki se potujčijo, zatajijo glas narave in postanejo izvržek človeštva, ki ga zgodovina ne imenuje. »Proklet naj bom, če pozabim tvoje ime, Jeruzalem!«, je zapel judovski psalmist, in zadel resnico. Le ozrite se n. pr. po onih, ki se prodajajo tujcu! Pomaki v evropski Turčiji so Bulgari, ki se sprejeli mohamedansko vero in z njo turško narodnost. To so najslabši element na Balkanu, propali in brez vsake vrednosti. Ali pa ponemčeni Čehi, n. pr. na Dunaju. Te izdajice so najhujše, brez vsake resnične kulture, kričači in zdražbari, kojih glas nima pri pametnih ljudeh nobene cene. Isto velja n. pr. za one Hrvate v Istri in Dalmaciji, ki so se polašili. Ne enega ni med njimi, ki bi imel kak ugled; večinoma so čisto demoralizirani. In kaj naj rečemo o slovenskih judežih po Koroškem in Štajerskem? Ti so najhujši šnopsarji, najslabši gospodarji in najbolj ničvreden element v vsakem oziru. Ti najbolj netijo narodni prepir in so po grošu naprodaj. Koder je teh ljudi

Amerikanec.

Povest. — Spisal Stanko Bor.

I.

Na vasi je zaropotal voz. Kriče so mu stekli nasproti vaški otroci, ki so brodarili po svojem morju, vaški luži, prevažali kamenje — zlato rudo, o kateri so čuli praviti svoje očete, bivše Amerikance, iz tega kraja, iz Amerike, na onostran v Evropo; lovili žabe — morske volkove, o katerih so jim tudi pravili očetje in jim zbužali bujno domišljijo in veliko hrepenenje po morju, po daljni, zlate rude prebogati Ameriki.

Dogodek, uvaževanja vreden dogodek je bil za otroke, če se je prikazal na vasi konjski voz ali kočija. V vasi ni imel nihče konj, dosti konjskih voz pa se tudi ni pomikalo skozi vas, treba je bilo torej dostojno proslaviti vsak voz s konji, ki se je prikazal na vasi. Navadno so tekli otroci vozu nasproti do konca vasi; če je bila kočija in se je peljal kak gosposki človek v njej, so ga najprej pozdravili in začutili neko zadoščenje v srcu, če jim je gospod prijazno odzdravil, če se pa ni zmenil za njihovo prijaznost in olikanost, so mu vrnili milo za drago. Pogumnejši so mu pokazali dolge jezike, se pognali za kočijo, se prijemali za njo, se izkušali kam obe-

siti in nekoliko popeljati. Ošinil jih je navadno voznikov bič, a s tem je voznik dregnil v sršenovo gnezdo: velikanski vrišč, krik in jok se je razlegel po vasi, da si je moral vsak zatisniti ušesa in se razjeziti nad temi nagajivimi otroci.

»Kočija bo!«

»Ne bo, ne bo! Voz bo, navaden konjski voz!«

»Ni res, kočija!«

»Voz . . .«

Skočili bi si v lase in se na sredi ceste prelasali, da ni že za bližnjo hišo zaropotal voz in se imel vsak hip prikazati razburjenima strankama.

»Vidiš voz! Kaj boš ti, ko — — —«

Voditelju stranke, ki je bila prepričana, da bo voz počastil skromno vas, je zastala beseda, in ostalim tudi. Na vozu so zagledali odgonskega stražnika s »cesarsko« kapo na glavi — in »cesarske« kape so imele ne samo na otroke, ampak tudi na odrastle velik vpliv. Obiskavali sicer skromne vasice niso bogve kako mogočni uradniki, a tisti, ki so prišli, so prišli le v razburjenje, jezo in preklinjevanje. Če so se stegli fantje na vasi, se je takoj drugega dne prikazala na vasi »cesarska« kapa, pod katero je tičal orožnik; če kateri vaščan ni pravočasno plačal davkov, je spak prinesel kmalu moža s »cesarsko« kapo, eksekutorja, ki je prišel vaščana rubit. Hm, pa bi človek ne imel strahu, pa bi ne gojil prikrite

večina, tam vlada najžalostnejše razmere, n. pr. v Ptuj in bližini, na koroški nemško-slovenski jezikovni meji in tako dalje. Vzemimo sploh avstrijske Nemce, ki po ne ravno neznatnem številu obstojajo iz slovanskih potujčencev. Ali ne obstoja velika razlika med njimi in onimi, ki so združeni v nemškem rajhu? Nemci v rajhu so — če izvzamemo njihovo politiko proti Poljakom — gotovo bolj zmerni in razsodni, dočim so naši Nemci strupeni, trmasti in hudo nazadnjaški, čeprav se bahajo eni s svobodomiselstvom, drugi pa s krščanskim socializmom.

Če se obrnemo do Slovencev, je res, da je naše stališče izmed vseh malih narodov na svetu morebiti najtežavnejše. Smo najmanjši narod in se nismo nikoli na solncu greli. Koliko smo imeli pretrpeti samo od Turkov, lahko najlepše posnamemo iz nekega jako zanimivega člančka, ki ga je spisal v zadnji številki »Dom in Sveta« naš zgodovinar dr. Gruden. Če človek nima pred seboj števil in točnih podatkov, si ne more predstavljati, kako hudo se je Slovencem godilo. Od leta 1469. do leta 1593., torej skoraj poldrugsto let je Turek leto za letom po večkrat vpadel v naše kraje, branil nas pa ni nobeden, ampak smo se morali sami s cepci, poleni in kamni. Samo leta 1469. so Turki samo iz Kranjske nad 60.000 ljudi v sužnost odgnali, leta 1471. pa iz Kranjske in Štajerske do 20.000 ljudi, porušili cerkve, požgali vasi, starčke poklali, otroke na kole nataknil ali v luže pometali, žene oskrnjevali in mučili. Leta 1483. so gnali iz naših dežela 9000 vjetnikov. Koliko števil pa je, o katerih nam zgodovina ni nič izporečila! Za Turkom pa so ostali požgani pridelki in gozdovi, porušene bajte, lakota in kuga, ki so jo k nam zanesli in uničene rod-

bine, razvaline mest in samostanov, ki so bili tudi pri nas središče kulture.

In vendar nas niso končali! Kralji in plemiči so se med seboj prepirali za različne svoje »interese«, za nas se ni nobeden brigal, par kmetov in pastirjev tam doli ob Savi več ali manj — kdo bi si za to pustil sive lase rasti! Naši kmetje pa so zgradili tabore okoli cerkve, pred tabernakelnom so eni molili, drugi pa so navale Turkov odbijali, starčke, žene in otroke pa so po gozdovih in v dupline hribov poskrili. In če je Turek vse požgal, je slovenski oratar zopet pororal in posejal, slovenske matere so nam pa novih junakov vzgojile. Seveda nismo mogli v takih razmerah veliko napredovati v znanosti in umetnostih, branili smo svoje življenje in imetje in se prav zaradi tega neprestanega boja ohranili žilave in neupogljive.

Če bi pa bili obupali, če bi bili tisti zaklad zavrgli, ki nas je v bojih bodril in tolažil, če bi bili svojo krščansko vero zatajili, kaj bi bilo danes iz nas in iz Hrvatov, katerim se ni dosti boljše godilo! Ohranili bi si morda svoj jezik, kakor so si ga n. pr. pomohamedanjeni Hrvati v Bosni in Pomaki v Traciji, pomena bi pa sicer nobenega ne imeli kakor ga nimajo oni. Le kdor jezik in vero ohrani, ta ostane junak, ta ohrani možnost za napredek, temu ni treba obupati, naj še tako vršijo sovražni viharji!

Nas pa ni samo Turek preganjal. Imeli smo v svoji sredi sami sovražnikov, ki so našo kri sesali. Kdo prešteje slovenske kmete, ki so v grajskih zaporih po nedolžnem izgubili svoje zdravje ali pomrli, kdo izračuna, koliko smo po krivici morali naštetiti davščin grajščakom in koliko smo tlakovali drugim v škodo lastnega gospodarstva, kdo more naslikati, koliko krivic smo tudi sicer

jeze nad takimi ljudmi, ki so samo v jezo in razburjenje?!

Otroci so strahoma obstali, potaknili male prste v usta in skoraj niso upali povzdigniti pogleda na voz, na moža s »cesarsko« kapo in na človeka, ki je sedel poleg njega, ki je bil kosmat in porastel, podoben povodnemu možu, o katerem so že toliko slišali pripovedovati; na človeka, ki jih je zrl topo, nemirno, kot bi hotel zdajpazdaj skočiti med nje, pograbit enega ali drugega, ga zvreči na voz in ga odpeljati s seboj.

Voz se je pomaknil hitro mimo otrok, ki so še par hipov strmeli za njim, potem pa se tiho in strahoma porazgubili k svojim materam in varuhom, da jim razlože, kaj se jim je dogodilo na cesti, kaj so videli, kako so se prestrašili. Iger, brodarjenja, prevažanja zlate rude, lovenja morskih volkov, lasanja, rpetepavanja, krika in vika vaških otrok je bilo za ta dan konec. Noben se ni upal niti za korak oddaljiti od matere ali varuha, sivolasega deda ali ljubeznjive babice, boječ se, da ne bi nenadoma stopil izza ogla oni bradati mož, ga ne pograbil in odnesel bogve kam. Njegov moten, top in nemiren pogled jim ni šel iz spomina, vedno in vedno so jim misli uhajale na njegov pogled, njegovo postavo, ki je tako podobna povodnemu možu.

»Kakšen le more biti, da je otroke tako prestrašil?« so se povpraševali ljudje in se ozirali za

vozom, ki je vozil vedno počasneje in se slednjič ustavil pred županovo hišo.

»Oho, kaj bo pa zopet to?« se je povprašal župan, ki je popravljaj neko orodje na dvorišču, ko je zagledal bližajoči se voz. Pokukal je izza ogla, ko se je voz ustavil pred njegovo hišo, da bi videl, kakšne goste je dobil. Zagledal je odgonskega stražnika in onega bradatega moža.

»Hm, hm, po odgonu, hm, no, bomo videli, kaj bo.«

Skočil je v hišo, vrgel nedeljsko suknjo na ramo, poiskal v naglici kos starega časopisa in kos nepopisanega popirja, prijel pero v roke, sedel za mizo in se začel delati, kakor bi sestavljal najtežavnejši dopis na okrajno glavarstvo. Malo je poškilil skozi okno, ker toliko časa ni prišel nihče v sobo, in videl je, da strmi neznanec nekam v daljavo in se ne zmeni za besede svojega stražnika, ki ga vabi iz voza. Šele ko ga je ta krepko stresel za rame in mu zavpil na uho, naj stopi z voza, se je zdrznil, začuden in preplašeno pogledal stražnika in stopil obotavljaje se z voza in mu sledil v hišo.

Stražnik je potrkal.

»Prosto, prosto, le noter!«

Župan je odložil pero, porinil popir in časnik, ki mu je služil za podlogo na trdi mizi, in z važnim, strogo uradniškim pogledom motril stražnika ter z

morali preboleti, kdo more pojmiti ves oni srd in gnjev, ki je nagnil naše očake, vedno zveste in verne postavljeni oblasti, da so se uprli in si kmečkega kralja izvolili, ki je bil v Zagrebu z razbeljeno krono? Ni samo beseda, izrečena v sladkobolestnem ginjenju, dejstvo je, da smo narod mučnikov, da je mučenik ves naš narod, da so nam vse kosti prešteli. Konec pa nas le ni bilo.

Zdaj naj pa pride liberalni modrijan, ki se je najedel svobodomiselnega papirja in klepeta fraze, nabrane po tujih gredicah, in naj pove, kdo je naš narod ohranil? Ali ne živa vera, ki ga je učila ljubiti tudi materni jezik in narodne tradicije, ki tvorijo jedro našega narodnega značaja? Ali misli res kdo, da bi se danes ali jutri naš narod brez verskega prepričanja vzdržal? Srbom očitajo, da so liberalni, toda boj tega ljudstva za osvobodjenje tujega trinoštva in okoliščine, v katerih se vrši, nam dokazujejo nasprotno in za svojo osebo jaz niti tega ne verjamem, da bi bila srbska inteligenca povetličina brezverska ali brez verskega čustva. In če kdo kaže na Čehe, ga lahko spomnimo, da je češko narodno čustvo najbolj splamtelo za časa Husa, in ta narodni plamen se je zanetil ob verskem ognju, čeprav je bila ta vera kriva, a vera je le bila. Vera je navduševala in navdušuje za narodni boj Poljake in Irce, Švicarje in Armence, narode na visoki in narode na nizki kulturni stopinji. Nasprotno pa ne vemo za ljudstvo, ki bi je bilo brezverstvo za kaj velikega vsposobilo in navdušilo, naj se ozremo v katerokoli dobo in na katerikoli kraj zemlje. Verska misel je dajala moč angleškemu izseljencem v Ameriki, da storijo konec izsesovanju od strani svoje sebične materne dežele, verska misel je narekovala špan-

skim rodovom potrebno edinost, da so se otresli arabskega jarma, verska misel je podžigala balkanske Slovence in Grke proti turškemu barbarstvu. In v velikem osvobodilnem boju zoper francosko tujevladje je nemški narod pozabil na brezverske ideje, ki so se bile vanj zanesle, in si je izvojeval svobodo v imenu pravice na podlagi krščanskih idealov. Pantheist Fichte se je takrat spomnil krščanstva. Pa celo osvobodilna revolucija leta 1848. je kazala izpočetka religiozno lice, kakor se je moglo to opazovati tudi na Laškem. Kar je liberalizem tu dobrega prinesel, ni krščanstvu novo, slabega pa je veliko več rodil.

Pa recimo, da liberalne ideje v protikrščanskem smislu tudi kaj ustvarijo. Toda ti vspehi niso trajni. Liberalizmu sledi končno propad na vsch poljih, dokler se narodi ne iztreznijo in se zopet ne spomnijo vere.

Zlasti pa je usodno, ako se protiverske misli zanesejo med male narode. Veliki narodi si časih kak luksuz lahko privoščijo, blazno pa je, če se s takimi stvarmi slabijo šibke moči maloštevilnega ljudstva. Poglejmo Slovence! Kaj za božjo voljo pa je liberalizem pri nas dosegel? Kaj so narodu koristile čenče o »znanosti, ki je vero premagala«, o »popolni neodvisnosti človeškega duha«, o »potrebi, da se Rima osvobodimo«, o »nujnosti, da stremo prevlado duhovništva« itd. itd.? Časi, v katerih se je naša narodna zavest zbudila, niso bili liberalni in nima liberalizem prav nobenih zaslug pri tem dejstvu. Čas reformacije navajati, je smešno, ker takratni reformatorji niso bili današnji liberalci, in če so protestanti slovenske knjige pisali, je v masi našega naroda jezik, domače šege in krščanske ideale slejkoprej gojila katoliška duhovščina in ne

glasom, ki je razodeval radovednost in pričakovanje, vprašal: »No, kaj pa je zopet?«

»Pripeljal sem po odgonu tega — tega. eh, pozabil em, kako se piše. V vašo občino je pristojen.«

»Kako? V našo občino? Jaz ga ne poznam!« je počasi in zategnjeno izpregovoril župan, nagubančil čelo in premišljeval, kdo bi bil ta človek.

»Nate, tu je pismo od okrajnega glavarstva!« Župan je razgrnil list, izvlekel iz žepa očala, jih nataknil na konec nosu in začel počasi, premišljeno brati.

»Kaj, kaj, kako? Peter Žagar?«

»Da, da, tako se piše!«

»Iz naše, dobličke občine?«

»Seveda, drugače bi ga ne bi poslali sem!«

»Hudirja, ni mogoče, zmotili so se! Jaz poznam samo enega Petra Žagarja iz naše občine, ta pa je v Ameriki, bogat in premožen, kakor mi je pravil njegov brat; ta ne bo prišel nikdar v vašem spremstvu domov v rodno vas, ampak se bo pripeljal v kočiji kot bogat, imeniten gospod.«

»Hm, jaz ne vem, kaj naj odgovorim na to. Meni so ga izročili in zapovedali, naj ga privedem k vam. To sem storil, svojo nalogo sem opravil in sedaj grem. Če ni pravi, če so se pri glavarstvu zmotili, se pa vi sami pogovorite z glavarstvom! Z Bogom!«

Stražnik se je obrnil in hitro odšel iz sobe; bal se je menda, da bi ga župan še nadalje ne izpraševal. Skočil je na voz, pomignil vozniku in voz je odropotal izpred županove hiše.

»Na, zdaj pa imam! Oh, to županstvo in sitnosti, ki so združene s to težavno službo!«

Župan je stal par trenutkov ob mizi in zrl za odhajajočim vozom. Sam ni pravzaprav vedel, kaj naj stori.

»Peter Žagar Peter Žagar hm ni mogoče!«

In kakor bi se naenkrat razjezil, da si ne more razrešiti te zagonetke, da ne pozna tega človeka, ki bi imel biti iz njegove občine, se je hitro obrnil in prevdaril z ostrim pogledom neznanca, ki je mirno, kot bi se niti najmanj ne zmenil za vse, kar se je okoli njega godilo, stal sredi sobe in topo zrl predse.

»Kdo si pravzaprav, kako se pišeš?« je vprašal z ostrim in neprijaznim glasom, kakor je slišal govoriti v mestu sodnike, kadar so imeli opraviti s trdovratnimi ljudmi.

Neznanec je molčal in plašno pogledal župana.

»Da bi te, kaj stojiš kakor klada in molčiš kot grob! Govori!«

Županov glas je bil osoren, Neznanec se ga je očividno ustrašil plaho in proseče je pogledal župana, kakor bi hotel reči, naj ga ničesar ne vprašuje.

tista pest od nemških grajščakov plačanih predikantov. Ko pa so narodni veljaki na taborih naše ljudstvo seznanili s slovan-skim narodnim gibanjem in je pridobili za idejo nacionalne povzdige sploh, ni noben človek resno mislil na kak liberalizem, ki so ga nekateri le sami s seboj v tihi kamrici gojili ali kvečjem v kako pesmico izlili. Beri kdo danes takratne govore in članke, pa bo videl, da vera ni igrala v njih postranske vloge. Velika večina narodnih buditeljev je bila tudi odkrito verna, kdor pa ni bil, si je pred ljudstvom gotovo ni upal zametati, to pa ne toliko iz hinavstva, ampak ker je bil prepričan, da pravega naroda ni brez vere ali celo proti njej mogoče za kaj velikega pridobiti; če pa je mislil, da sam lahko brez nje izhaja ali pa da izhaja lahko brez nje kak izbrani kot, se je pač motil in večina teh je to zmotno prejalislej tudi sama izprevidela. V letih, ko življenjske izkušnje izmordre večino ljudi, si je še skoro vsak liberalen lev svoje kremplje izbrusil.

Kaj pa po dobi narodnih taborov? No, takrat je začel Slovence brihtati liberalizem. Veliko je obljubljal, obetal narod pomladiti, mu novega življenja viliti, ga vseh sovražnikov osvoboditi, ga ponesti kakor mladega Ikara proti solncu. Danes, ko je ta doba za nami in se da bilanca primeroma lahko napraviti, vemo, da vspeh prav malo odgovarja pričakovanju. Liberalizem je vzgojil narodu skrajno naduto inteligenco, ki se je zdela sama sebi vzor popolnosti, v resnici pa je bila le prebeljen zid, v notranjosti slab in razpokan. Liberalizem je zmešal glave par kmetom, da so govorili, česar niso mislili ali le slabo razumeli. V vsakem mestecu in v vsaki ulici so se začeli prepiri, rokodelci in vajenci so začeli svetiti z liberalnimi visokodonečimi frazami, »izobraz-

ba« je napolnila s ponosom in vso baharijo, ki je Kranjcu v krvi, slednjega, ki je znal brati »Narod«. Ni bilo javnega lokala, kjer bi se ne bila šopirila »naprednost«, še v železničnih vagonih nisi bil pred njo varen. Vsi drugi pa, ki so ostali pri nazorih svojih očetov, so bili sami gumpci in butci. Če kdo ve še za kakšno pridobitev liberalne dobe, naj jo pove. Stare nadloge slovenskega naroda pa so trajale dalje. Pijančevalo se je naprej, grunti niso nič nesli, ljudje so vreli v Ameriko vedno bolj, uradništvo je zavladalo z vso močjo, ki je je birokracija zmožna, potujčevanje na mejah je hodilo svojo pot naprej, slovenski narod je ostal tista sirota, kakor je bil, in v mnogih ozirih se lahko reče, da je narod celo nazadoval in še prav občutno. Čisto naravno. Še noben narod, v katerem so se razpasle brezverske ideje, se ni poboljšal, ampak le izkvaril.

Kaj pa glede narodne zavesti?

Dá se misliti, da je kak narod narodno zaveden, pa kljub temu propada. So tudi lepa drevesa, ki jih gloda črv. Podobno je bilo pri nas v začetku liberalne dobe. Narodnost je cvetela povsodi, narodnost je odmevala iz vsakega kota, narodnost je sijala iz vsake tiskane vrste, narodnost se je penila iz vsakega kozarca, je kričala na belomodro-rdečih plakatih in meščanske dame so začele na narodnih slavnostih nositi peče in avbe. Bilo je pa vse ali narejeno ali nespa-metno ali hipno. Dokaz temu je, da je liberalizem v drugi polovici svojega življenja tudi narodno misel pustil pasti in jo pogre-val le, kadar je bilo ravno treba. Takrat je začel rasti oni mladi rod, ki se mu je narodna misel zdela neumna, brez koristi, reč, ki se z njo ne da nič doseči, ki ni vredna, da se doprinašajo zanjo žrtve. Stari liberalci so bili zavrgli vero, mladi so vrgli nad staro

»Ja, ali si mutast? Ali boš govoril ali ne? Ali hočeš da s silo izvlečem iz tebe, kdo si?«

Župan je jezno stopil pred neznanca, ki se mu je plaho umaknil.

»Na, zdaj pa imam! Sem so mi poslali tega mutca, tega človeka, o katerem sam Bog vedi, odkod je, zdaj naj ga pa naša občina sprejme! Oh, kako sem bil neumen da sem prevzel županstvo!«

Mož ni vedel, kaj naj stori, na pismo od glavarstva je popolnoma pozabil.

Medtem pa so se začeli vaščani, kar jih je bilo doma, bližati županovi hiši iz radovednosti, kdo neki je ta človek, ki je po odgonu prišel v vas.

»Jaz sem prvi občinski svetovalec, pravico imam, da grem k županu in poizvem, kako je, kdo je ta prišlec« je govoril star, sključen možakar, prizgal pipo in krenil k županu.

»No, kaj je s tem?«

»Mož je vzel pipo iz ust, premeril neznanca od nog do glave, nato pa se vprašujoče ozrl v župana.

»Ko bi vedel! Menda je mutast ali pa nalašč noče govoriti! Ne morem spraviti besede iz njega.«

»O, bo že govoril, bo! Kajne, da boš?« Mož je stopil k neznanecu in ga potresel za ramo. »Kajne da boš govoril?«

Neznanec se je plaho umaknil.

»Ja, kaj je neumen, da se me boji?«

»Bog ve? Vidite, taka sitnost je z županstvom! Poslali so mi tega moža, pravijo, da je iz naše občine doma, a jaz ga ne poznam, vi najbrž tudi ne!«

»Seveda ne!«

»No, vidite, kaj naj sedaj počnemo z njim? Govoriti noče, mi ga ne poznamo, ne vemo, kdo je, pa — — —«

»Ali ni nobenega pisanja od gosposke zaradi njega?«

»Je, ampak pri glavarstvu so se zmotili. Tam pravijo, da je ta človek Peter Žagar!«

»Kako? Žagar? Ni mogoče! Ta je v Ameriki.«

»Pa vendar je tu pisano, da je to on!«

Župan je še enkrat pogledal v pismo in pokazal svetovalcu mesto, kjer je bilo zapisano ime Žagar.

»Zmotili so se!«

»To pravim tudi jaz.«

Moža sta umolknila, nista si vedela pomagati.

»Kaj pa stoji še v tistem pisanju o njem?« je vprašal čez nekaj časa svetovalec.

»Saj res, vsega še nisem prebral!«

Župan je nataknil naočnike in začel brati pismo.

»A—a—a, tako torej!«

»No, kaj?«

»Mhm, bo Žagar, bo!«

(Dalje prih.)

šaro še narodnost. Takrat je postalo moderno, da je vsak, ki je hotel biti po najnovejši modi napreden, obupaval nad bodočnostjo Slovencev, postal internacionallec in hvalil tujo kulturo, v prvi vrsti seveda nemško. Eni so se še navduševali za Čehe, ki so jim pa kmalu postali neljubi »pemci«. Prišel bo čas ali je že, ko se bo marsikdo, ki je ta razvoj preživel sam, globoko sramoval one, dobe, ki je kljub svoji narodni mrzloti bila tako hinavska, da se je ob gotovih prilikah našemljala z globokim narodnim čustvom in vzdigovala na rame narodne veljake, iz katerih so na tihem brili norce.

Ko je zavladala slovenska katoliška stranka, se je poživila tudi narodna misel. To že s tega stališča, ker se je stranka pečala z zanemarjenim slovenskim ljudstvom, s sloji, ki tvorijo jedro in moč naroda, s kmeti in delavci, in se lotila dejanskega dela, da jim pomaga. Kdor živi z ljudstvom, z njim čuti, je ljubi, ta bo vsikdar pravega narodnega duha; kdor pa zgubi z ljudstvom stik, je sicer lahko še vedno bliščeč govornik ob gotovih prilikah, v resnici pa je pri narodu že odslužil. Tako je bilo pri liberalnih voditeljih kar za po vrstjo. S. L. S. pa je narodna stranka ravno zaradi svojega krščanskega demokratizma, svoje delavnosti in pridnosti, ki ne gre za tem, da se ustvarjajo korita, preskrbljuje žlahta, vzredijo klike, ampak ima vedno pred očmi občno blaginjo.

Kaj naravno in potrebno je bilo, da se je stranka vrgla izpočetka z vsemi silami na gospodarsko okrepitev našega ljudstva. Da ni bilo tega, bi nam vsa narodna zavednost ne bila nič pomagala. Hvalabogu je stranka na tem polju tudi veliko ustvarila, kar bo obstalo. Ta gospodarska neodvisnost je dala šele našim ljudem potrebno korajžjo in veselo zaupanje v bodočnost, jim vlila podjetnosti in odprla oči za vse koristno. Naš kmet je danes v resnici napreden. Le izkvarjen človek, ki mu ni nobena reč pod solncem več sveta, more danes še zabavljati, češ, da je naše ljudstvo zavoljo svoje pobožnosti zaostalo. Res je ravno nasprotno; najbolj pobožni Slovenci in Slovenke so tudi najbolj brihtne glave in širokega obzorja. Ali so mar med nami svobodomiselci začeli antialkoholno gibanje ali naše Marijine družbe? Ali so svobodomiselci začeli ustanavljati električnomotorne zadruge ali naši gospodarji, izučeni v naši izobraževalni organizaciji? Ali bero več koristnega beriva naši liberalci ali naši somišljeniki? Ali se za politiko bolj zanimajo naši svobodomiselci ali naši pristaši? Mislimo, da je odgovor na to zelo lahek.

Ves ta napredek pa se kaže tudi v poglobljeni narodni zavesti. Balkanski dogodki so to s čudovito jasnostjo pokazali. Plamen navdušenja, ki so ga rodile jugoslovanske zmage na balkanskih bojiščih, je bliskovito švignil po vsem slovenskem kato-

liškem ljudstvu. Pokazal se je naš narodni ponos, naša krepka volja, da se i Slovenci osvobodimo tujega nemškega vpliva in postanemo uvaževanja vreden faktor v avstrijskem cesarstvu. Duha klečeplaztva in pasje ponižnosti, ki so jo nam svobodomiselci vedno očitali, ni med nami. Med nami je pogum, požrtvovalnost in resnični narodni idealizem.

Naša naloga je, da ta duh še bolj okrepimo. Kaj pripravna je za to naša mladeniška organizacija. Voditelji naših odsekov naj odslej še bolj goje znanje slovanske, zlasti jugoslovanske zgodovine med našimi fanti, tako da se bo mladina s ponosom zavedala svojega slovanskega pokoljenja. Vse pa mora slejkoprej prešinjati duh krščanstva, ki je vir moči naše narodne samobitnosti. Blagovest svetih solunskih bratov nam je dala kulturo, ta blagovest nam jo bo tudi ne samo ohranila, temveč i okrepila. To je, kar smo spričo sedanjih svetovnovažnih dogodkov dolžni povedati krščanski slovenski mladini.

Dvajset govorov za Orle.

(Priobčuje Ivan Podlesnik.)

Ali so potrebni ti govori?

Reklo se mi je že večkrat in ob večkratnih prilikah sem sam čutil potrebo, da je treba našim Orlom, zlasti njih voditeljem, nastopati kot govorniki. Kdor izmed naših mladeničev pridno čita naše časopise, mu ni težko govoriti o tej ali oni stvari. Je pa resnica, da imajo naši fantje premalo časa, da bi se temeljito vtopili v razna dnevna politična in gospodarska vprašanja, zato jim morajo dati nadomestilo za to mladeniški večeri, ki so se v zadnjem času zelo lepo udomačili med našimi Orli. Zadnja leta se je pri teh večerih razpravljala zlasti brošura »Mladiška organizacija« in pa prelepa »Zlata knjiga«. Za v prihodnje naj jim služijo ti govori, ki bodo razpravljali vprašanja, ki so velevažna za orlovsko organizacijo. Obliko govorov sem izbral zato, da bodo mogli mladeniči ob potrebi posneti iz njih kaj pripravnega za javne govorniške nastope. Tudi dobrih govornikov zelo potrebujemo v vrstah naših mladeničev!

V teh sestavkih so podane samo nekatere temeljne misli. Želel bi, da bi se naši Orli pri mladeniških večerih posluževali teh govorov na ta način, da bi se posamezniki navadili nekatere govore, ki naj bi jih pri sestankih prednašali. Potem pa naj bi se otvorila razprava o prednašanju govora samega in o vsebini govora. Na ta način se bo najlažji dosegel vspeh, ki ga želim dobri stvari.

Zapomnite pa si bratje, da je za vsakega govornika potrebno najprvo navdušeno in za stvar vneto in prepričano srce. Lepe misli

v glavi podžiga ogenj navdušenega srca. Če se temu pridruži še spretnost v prednašanju, je vspeh gotovo dosežen. To želim vsakemu izmed bratov!

Na zdar!

Kokrica pri Kranju, 29. dec. 1912.

Pisatelj.

I.

Govor ob priliki ustanovitve telovadnega odseka »Orel«.

(Namen Orla.)

Dragi prijatelji!

Zahvaljujem se Vam najprvo, da ste se odzvali v tako obilnem številu vabilu Vašega »Katol. izobr. društva« na današnji shod. Veseli me, da ne vidim tu navzočih samo mladeničev, katerim je ta shod v prvi vrsti namenjen, temveč tudi moške, žene in dekleta.

Tako je prav!

Saj je stvar, o kateri hočemo danes razpravljati, važna za vse. Važna pa zlasti za člane in prijatelje naših katoliških organizacij. Hvala Bogu! organizacij in društev imamo Slovenci veliko. Katoliško misleče, čuteče in delujoče ljudstvo se zbira v naših izobraževalnih, gospodarskih in političnih organizacijah. Število članov teh organizacij se množi dan na dan v veliko, močno armado. Skrb nas vseh, ki ljubimo to lepo zemljo katero imenujemo našo domovino, mora biti, da bodo te naše organizacije od dne do dne rastle in se množile. Vi vsi ste gotovo prepričani o tem, da v časih, v katerih živimo, pomeni posamezni človek malo. Le združeni, pogumni, o naših načrtih v dna duše prepričani, moremo kaj uspešnega doseči. bodisi na izobraževalnem, gospodarskem ali javnem polju. Zato vsi pogumno naprej pri delu, katerega so pričeli med nami možje, ki so vedeli, da je treba slovenskemu ljudstvu vseh teh organizacij pod znamenjem sv. križa, ako hoče naš narod obstati, napredovati in zmagovati.

Danes smo se zbrali tukaj z namenom, da se pogovorimo najprvo in potem morda tudi ustanovimo še eno novo organizacijo.

Najprvo naj omenim, da popolnoma samostojna ta organizacija ne bo, temveč naj bi bila samo nekaka spopolnitev pri Vas že obstoječe izobraževalne organizacije. Mi nameravamo Vaše Katol. izobraževalno društvo spopolniti samo s tem da mu priključimo nov odsek, ki je namenjen v prvi vrsti za mladeniče in tudi za moške. Ta odsek se imenuje »Telovadni odsek Katol. izobraževalnega društva v . . . . . »Orel.«

O »Orlih« ste gotovo že slišali, jih morda že videli ali pa vsaj čitali o njih v naših časopisih.

Gotovo ste tudi že vprašali sami sebe, kaj pa pomenijo ti »Orli« v rdečih srajciah in s čepicami, okrašenimi z orlovskimi pe-

resi, na glavi? Ali so morda samo zato, da hodijo na zlete, se postavljajo v uniformah in telovadijo?

Na to vprašanje Vam takoj odločno odgovorim — ne! Povem Vam pa tudi takoj, kaj je orlovska organizacija.

Orel je organizacija poštene krščanske slovenske mladine.

Sedaj se bode te vprašali: Ali je ta organizacija krščanske slovenske mladine potrebna? Ali nimajo prostora naši mladeniči že v izobraževalnih društvih.

O, pač! Imajo ga in tisti mladenič, ki hoče biti »Orel«, mora biti tudi član kate-rega izmed naših izobraževalnih društev. Zato ni orlovska organizacija samostojno društvo, temveč samo odsek izobraževalnega društva. Je pa eno. Naši organizatorji so uvideli, da moramo naše mladeniče še trdneje organizirati in njih izobrazbo spopolniti. To, kar nudi izobraževalno društvo mnogokrat mladeničem, ne zadostuje. Treba jim je dati še več. Treba jih je še bolj priključiti našim organizacijam in še bolj navdušiti za naše ideje. Mladeniči so naša bodočnost. Neki pregovor pravi, da tam kjer je mladina, tam je tudi bodočnost. Tudi nasprotniki uvidevajo to in zato tudi oni skrbe za mladeniške organizacije. Ali bomo mi roke križem držali in gledali, kako nam izvablja sovražnik v svoje vrste tiste, ki bodo enkrat možje in gospodarji. Kakršnega duha se bodo pa navzeli kot mladeniči, taki bodo tudi kot gospodarji. Iz kakršne družbe bodo prišli kot mladeniči, v tako bodo radi zahajali kot možje.

Da obvarujemo mladino zla, da jo speljemo na pravo pot, da vzgojimo iz nje trdne značaje in katoliške moške — zato smo ustanovili Orle. Zato smo tudi rekli in pravimo še vedno, da je naloga Orla:

1. Vso slovensko mladino, ki krščansko misli in se po krščanskih načelih hoče tudi v življenju ravnati, združiti v eno samo četo.

2. To mladeniško četo izobrazovati umsko, нравno in telesno.

3. S pomočjo te mladine zbu-jati, utrjevati in ogrevati ljudstvo za vzore krščanskega mišljenja in življenja.

Lepa in velika naloga je to, kajneda!

Tako lepa in velika naloga je to, da si moramo biti takoj na jasnem, kako hoče Orel to nalogo doseči.

Orel ustanavlja po vsem slovenskem v vsakem, tudi najmanjšem kraju, kjer je le količ-kaj mladine, telovadne odseke.

Po teh odsekih skrbiza redno telovadbo, obenem pa za duševno izobraževanje članov.

Dalje prireja shode, tečaje in manifestacije telovadskega, iz-

obraževalnega in zabavnega značaja in podpira vsako dobro na krščanskem temelju zasnovano stvar.

Kakor vidite ta naloga ni samo lepa in velika, temveč tudi težka. Treba je mnogo navdušenja do stvari, mnogo samozatajevanja, ljubezni in dela, pa tudi mnogo blagoslova božjega, da morejo naši Orli to nalogo vršiti in izvršiti. Zato pa pravimo tudi in so mnogi naši Orli o tem že prepričani, da je treba trdne podlage orlovskemu delovanju.

Trdne podlage!

Kje naj je dobimo?

Podlaga vsemu Orlovemu delovanju je katoliška vera; njena načela in zapovedi, kakor nam jih je dal Bog in sveta katoliška Cerkev.

Kako trdna podlaga to!

Vprašam Vas, mladeniči, ali se boste branili vstopiti v organizacijo, ki hoče imeti tako podlago! Vprašam Vas očete, matere in sestre, ali boste branili svojim sinovom in bratom zahajati v take organizacije? Ali ne boste smatrali za sveto svojo dolžnost, da jih boste podpirali in navduševali pri njihovem delu?

Da! Podpirati jih moramo, ker s tem podpiramo delo naše sv. Cerkve, podpiramo našo duhovščino, naše organizatorje in naše domače družine. Fantje, ki delajo v orlovski organizaciji, morajo biti stebri domačih družin, morajo biti ponos očetov, mater in sester. Morajo biti tudi taki, da se jim bo moglo kdaj domače gospodarstvo brez skrbi izročiti v varstvo in bran. Srečen tisti narod, ki bo imel mnogo takih fantov. In če hočemo naš slovenski narod utrditi in obvarovati zla, moramo skrbeti, da bo imel mnogo takih fantov.

Narod brez vere, narod brez zvestobe sv. Cerkvi, tak narod je zapisan smrti. Ker pa mi naš narod ljubimo, ker hočemo dobro našemu ljudstvu, zato tudi skrbimo, da bo imel mnogo vernih dobrih mladeničev.

Mladina je up in bodočnost naroda!

Spoštovani zborovalci! S tem, kar sem Vam povedal, sem spolnil svojo nalogo. Obrazložil sem Vam na kratko, kakšen namen ima organizacija, katero hočemo med Vami danes ustanoviti. Podrobnosti Vam bodo razložili še drugi gg. govorniki.

Sklepam z željo, da bi se Orel med Vašimi mladeniči ustanovil in da bi deloval po svojem namenu v ponos Vašemu društvu, katerega ljubimo in ga hočemo ljubiti!

Na zdar!

Proste vaje Orlov za leto 1913.

Sestavil Vad. zbor Z. O.

I.

- A. 1. Zanoženje z desno — zaročiti,
2. izpad z desno naprej — zaročno krčiti;
3. drža;
- B. 1. celobrat v levo do pokleka na desno koleno — vzročiti,
2. predklon — priročiti (roke v pest),
3. drža;
- C. 1. vsklon do spetne stoje v priročanju (roke v pest); in polobrat v levo do zanožne stoje z desno,
2. predročiti,
3. drža;
- D. 1. prinoženje — odročiti,
2. priročiti,
3. drža.

II.

- A. 1. Prednoženje z desno — predročanje,
2. počep z levo z zanožno oporo z desno — opora rok na tla,
3. drža;
- B. 1. vsklon do spetne stoje — zaročno krčenje, in izpad z desno naprej — z desno predročiti gor,
2. levo priročiti gor — desno nazaj v zaročno krčenje,
3. drža;
- C. 1. polobrat v levo do razkoračne stoje — odročanje (z levo čelni lok navzdol, desno sunkoma),
2. odročno skrčiti navzgor,
3. drža;
- D. 1. prinoženje — vzročiti,
2. priročiti,
3. drža.

III.

- A. 1. Soročno odročanje v levo — odnožna stoja z desno v levo,
2. izpad z desno v desno — z desno vzročiti, levo odročiti,
3. drža;
- B. 1. polobrat v levo do zanožne stoje z desno — vzročanje,
2. izpad z desno naprej — odročiti,
3. drža;
- C. in z desno nazaj v spetno stojo — priročanje,
1. polobratni poskok v levo do razkoračne stoje — odročanje,
2. čelni lok navzdol do vzročanja (desno nad levo),
3. drža;
- D. 1. čelni lok na notri do odročanja (desno nad levo),
2. priročiti — poskok v spetno stojo,
3. drža.

IV.

- A. 1. Počep — predročanje, in predklon o počepu z ročno oporo,

2. ležna opora za rokama,
3. drža;
- B. 1. skrčenje desne noge do počepa,
2. polobrat v levo — odročenje z levo (l. vodoravno in s stegneno dlanjo),
3. drža;
- C. in počep s prisunkom leve k desni — odročenje (stegneno dlan),
1. z desno do razkoračne stoje — vzročiti (dlani stegnjeni),
2. predklon — predročenje (roki v pest),
3. drža;
- D. 1. z vzklonom nazaj do odnoženja z desno — roki v bok,
2. prinoženje — priročiti,
3. drža.

Prihodnja številka »Mladosti« prinese slike teh prostih vaj s posebno razlago.

Proste vaje.

M. P.

Kot pripravo k razlagi k letošnjim članskim in vaditeljskim prostim vajam smatram za važno, da spregovorim poprej nekaj splošnega o prostih vajah ali bolje o njihovem pravilnem izvajanju. Priznajmo, da mi na proste vaje polagamo premalo pozornosti, jim posvečamo premalo vadbe in zanimanja, kakršnega one zahtevajo. Ne bom na dolgo in široko razlagal pomena prostih vaj, ampak le toliko pravim, da tvorijo proste vaje višek vseh telovadnih vaj in to z ozirom na pravilni, vsestranski razvoj mišičevja in sploh človeškega telesa. Potem nam nudijo največ elegancije in izvajane posebno v skupini in morda še na godbo, nam vsekakor dajejo največ užitka.

Proste vaje so krepilne vsestransko, ker sestojte te iz gibov rok, nog, trupa, glave, torej zavzemajo delovanje celotnega telesa in ga tako vsestransko izobrazujejo. Seveda pa dosežejo proste vaje svoj namen le, če se jih vadi pravilno in vztrajno. Najpreje pogledjmo, na kaj mora paziti že vsak posameznik, da jih izvaja pravilno in brez napake!

Predvsem izvedi to, kar se zahteva, kar je predpisano! To zahteva primernost, eden izmed glavnih pogojev in zahtev pravilnosti in estetike (krasočutja). Predpisani gib izvedi natančno, tako kot se zahteva! Predvsem pazi na pravilno temeljno postavitev, ker je ta temelj vsem gibom. Pazi, da imaš nogi napeti in po celi njihovi dolžini skupaj, peti imej tesno skupaj, peti imej tesno skupaj, stopali tvorita med seboj kot, in sicer tak, da so palci obeh nog oddaljeni med seboj za dolžino enega stopala; telo je pokončno, križ uleknjen, roki docela stegnjeni in tesno ob telesu, prsi napete, glava pokoncu, rameni potegnjeni nazaj; celo telo je nagnjeno malo naprej, da počiva teža te-

lesa bolj na prstih nog. Opestje rok je stegnjeno, palca spredaj in ob hlačnem šivu, da so tako roke malo bolj nazaj pomaknjene. Usta imej zaprta, dihaj skozi nos!

Za pravilno izvajanje gibov prostih vaj je predvsem potrebno pravilno držanje udov pri posameznih gibih.

Kadar se mora gib izvesti s stegnjenim udom, tedaj pazi, da je ta docela napet in da so vsi deli uda v isti ravni črti. Pri skrčenih položajih pazi na pravilno krčenje. V tem oziru se najpogosteje greši pri zaročenem krčenju rok naprej. Marsikdo misli, da je napravil dovolj, če je pesti rok položil na prsi, toda to je skrajna površnost! Pri zaročenju sta roki kar najbolj nazaj potegnjeni in vzporedni med seboj. Če se torej zahteva zaročno krčenje, bo pri tem ostalo zalaktje popolnoma mirno, le predlaktje se bo kar najbolj približalo ramenu in se bo tako ustavila pest ob strani prsi. Tudi sedaj mora biti oboje zalaktje vzporedno med seboj.

Pri (iztegnjenem) predročanju se zahteva, da sta roki predvsem popolnoma stegnjeni, vsi deli roke v eni ravni črti, obe roki vzporedni med seboj natančno v vodoravnem položaju in v bočnih ravninah. t. j. naravnost naprej in ne v stran. Dalje se mora vedno strogo paziti na položaj pesti ali dlani. Najnavadnejši in najnaravnejši položaj je palčji, ki zahteva, da sta palca v predročanju in odročanju zgoraj, v vzročanju zadaj, v pri- in zaročenju pa spredaj. Poleg tega imamo hrbtni položaj; pri tem sta v pred- in odročanju hrbita roki obrnjeni navzgor, pri vzročanju nazaj, pri pri- in zaročenju pa naprej. Nasprotni temu hrbtnemu je dlanji položaj.

Pri odročanju se mora paziti, da sta obe roki v smeri ramenske osi, t. j. da tvorita z obema ramama isto črto. Če se zahteva samo odročenje, je samo po sebi umevno, da ostane ostalo telo v stanju temeljne postave Pomniti pa je, da je z gibom vzročanje spojen tudi zaklon glave, pri čemer pogledamo na pesti rok. Vsi loki in krogi naj se izvedejo točno v dotični ravnini, torej v čelni, bočni ali tudi prečni. Gibi nog! Pri pred-, od- in zanoženju sta obe nogi popolnoma iztegnjeni, poleg tega je prosta noga napeta tudi v stopalu, v nožnih členkih. Pri nožnih stojah se dotična noga, ki izvrši nožno stajo, dotika tal le s prsti, teža telesa počiva le na stojni nogi. Daleko premalo vadbe in pozornosti pa se pri nas posveča pravilnemu izvajanju raznih izpadov, ki tako pogosto nastopajo v prostih vajah! Ker se dosedaj še niso natančno razložili, se dalje pomudimo pri njih! Pravilen izpad ni tako preprost in lahek, kot bi se komu zdel. Posebno je treba paziti na pravilno lego stopal. Imamo: izpad naprej, izpad v stran in izpad nazaj, ki se pri nas

doslej še ni vadil. Vadimo jih sprva iz spetnele stoje!

Če hočemo izvesti »izpad z desno naprej«, se moramo najprej obrniti na peti leve in na prstih desne noge za 45 stopinj v levo, t. j. napraviti moramo četrti (prečni) obrat v levo. To pa zato, da postavimo stopalo leve noge popolnoma v stran v levo (z ozirom na prejšnjo temeljno postavo), potem prinožimo desno nogo levi in sicer tako, da smeri desno stopalo naravnost naprej in tvori z levim kot 90 stopinj. Iz te stoje moremo takoj izvesti »izpad z desno naprej« s tem, da desno nogo pomaknemo kar najdalje in naravnost naprej v smer, katero je zavzelo preje stopalo (desne) noge. Pri tem desno nogo v kolenu toliko upognemo, da stoji golen navpično, t. j. da je koleno ravno nad peto. Leva noga pa ostane cel čas napeta in stoji na cellem stopalu, kakor tudi desna. Trup ostane popolnoma pokoncu in obrnjen naravnost naprej kakor tudi glava, ki gleda točno v smer izpada. Ko desna noga stopi na tla, mora biti njeno stopalo obrnjeno naravnost naprej — pravokotno na stopalo leve noge, ki se ne premakne z mesta. Težo telesa nosita obe nogi, toda »izpadajoča« desna malo bolj kot »stojna« leva. Ta izpad se dela seveda tudi iz drugih ustopov, toda vedno se mora paziti na sledeče: 1. stojna noga ostane popolnoma napeta, — 2. stopali morata biti pravokotno druga z ozirom na drugo, in sicer je stopalo stojne noge obrnjeno docela v stran, stopalo izpadajoče noge pa naravnost naprej, — 3. izpad naj bo kar najdaljši, vsaj za dolžino treh stopal, — 4. trup in glava sta obrnjena popolnoma naprej v smer izpada in oba pokoncu.

Izpad naj se vadi izprva na pet dob: Telovadcem, stoječim v temeljni postavi, se veli: »Roke skrčiti zaročno na križ — z d á j !« in potem »e n a« na kar se zasučejo telovadci na levi peti s pomočjo desnih prstov za 45 stopinj v levo, na »d v e« prisunejo desno nogo levi tako, da je njeno stopalo obrnjeno naravnost naprej in pravokotno na stopalo leve noge, na »t r i« se porine desna noga kar najdalje naravnost naprej, stopi na celo stopalo, ki je obrnjeno naprej in se skrči v kolenu toliko, da je koleno nad peto, na »š t i r i« prinože telovadci z odzivom prstov desne noge to k levi in na »p e t« izvedejo še obrat v desno do prvotne smeri. Potem se vadi ta izpad na štiri pozive, s tem da se poziv na »e n a« in »d v e« spoji v enega, da torej telovadci na »e n a« izvrše popoln obrat v levo.

Potem na tri pozive, da na »e n a« telovadci izvrše četrti obrat na peti leve noge v levo, na »d v e« izvedejo opisani izpad z desno naprej in na »t r i« prisunejo desno nogo levi in s tem spoje prečni obrat v desno. Končno se da gib izvesti na dva poziva, s tem, da na »e n a« telovadci napravijo če-

trt obrata v levo in obenem izpad z desno naprej, na »d v e« pa prinože desno nogo levi in izvrše istočasno četrt obrata v desno.

Vaditelji, pogosto vadite na ta način telovadce, da se temeljito izurijo v izpadih in sicer sprva na pet pozivov in potem na vedno manj.

(Dalje prih.)

Na delo za katoliško časopisje!

Dragi mladeniči! Žetev je velika, a delavcev malo, ta pregovor velja najbolj za nas fante. Koliko bi se dalo doseči dobrega, ko bi bilo v vsaki župniji nekaj mladeničev bolj pogumnih in požrtvovalnih. In ravno mi Orli moramo biti med tistimi, samo neustrašenosti je več treba. Torej na delo vas kličem. A kakšno bodi to delo?

Velikega pomena je dandanes dobro berilo. Že v vsakem kraju je dandanes dobiti mnogo raznih časnikov. Mnogo je pa ležeče na tem, kakšno berilo in kakšne časopise dobiva naše ljudstvo v roke. Kajti kakor so nauki dobri, lepi in koristni, tako morejo biti tudi slabi, škodljivi in zapeljivi. Veliko je časnikov, ki so polni sladkih besed, a hranijo v sebi strup za dušo. Dobri časniki zagovarjajo resnico in pravico, vzpodbujajo in napeljujejo k čednostnemu življenju po naukih sv. katoliške Cerkve. Taki časniki, katerim je krščansko razodetje vrhunec vse resnice, so največja dobrota in sreča za vsak narod, najboljši prijatelj vsakega človeka na potu njegovega življenja. Slabi časniki pa širijo zmote in pregrehe, sovraštvo do Boga in svete vere. Z zapeljivimi besedami o izobrazbi, omiki in ljudski blaginji, vlivajo strup v ljudsko dušo, grobokopi so ljudstvu, ker ga zapeljujejo s prave poti v močvirje surovosti, propalosti in popolne pogube. Zato pa vsi pravi ter nesebični ljudski prijatelji pri vsaki priliki priporočajo katoličanom: Naročajte, berite in širite dobre krščanske časopise! To je treba zdaj posebno poudarjati, ker se je tudi na Slovenskem zadnje čase pojavilo neke vrste časopisje, ki med dobro slovensko ljudstvo ne spada. Sicer pa nas kliče naš višji cerkveni pastir sam na boj proti slabemu tisku, in zato smo kot kristjani še bolj dolžni svoje sile zastaviti, da se slabo časopisje kolikor mogoče zatne ali pa vsaj njegov vpliv omeji, da ga bodo brali le oni, ki za kaj boljšega morebiti sploh niso več zmožni, čeprav si težko mislimo, da bi moglo pri nas celo med nasprotniki veliko takih ljudi biti. Zato je pa treba tukaj vneto delati. Dober časopis je najboljši misijonar, ki vzbuja vest zapeljancem, daje pogum in moralno moč omahljivcem in stanovitnim podžiga ogenj krščanske ljubezni do vsega dobrega in lepega. In v tem duhu in po teh navodilih delujejo vsi naši katoliški listi. Zato pa na delo za raz-

širjenje katoliškega časopisja! Treba je za katoliško časopisje agitirati, od hiše do hiše, od fanta do fanta, od rodovine do rodovine; sinovi in hčere morajo v tem oziru včasih celo lastne starše podučiti, najbolj pa seveda tovariše in družice, treba je na vseh naših shodih in sestankih katoličanom priporočati dobre časopise, pred slabimi pa svariti.

Dragi bratje! Tu je za nas lepo in hvaležno široko polje! Razširjati dobro katoliško časopisje je dolžnost vsakega poštenega kristjana. Krščanska dolžnost je to, greh je, če se to zanemarja danes, ko smo vsi že zadosti podučeni, kaj pomeni dobro in kaj slabo časopisje. Zato na delo, dragi bratje! Božični prazniki so tu in leto gre h koncu. Porabimo ta čas za agitacijo za katoliško časopisje! Pojdimo z apostolsko gorečnostjo na delo od hiše do hiše in ne nehajmo prej, dokler ne spravimo v zadnjo gorsko koč našega starega prijatelja »Domoljuba« in njegovega mlajšega bratca »Bogoljuba«! Skušajmo ta dva lista spraviti v sleherni slovensko hišo! Prav posebno pa potrebujemo katoličani dobrega dnevnika, in to je za nas »Slovenec«. Zato ga razširimo med vse stanove slovenskega katoliškega ljudstva! Vplivajmo na to, da ga bodo naročili vsi župani in občinski odborniki in pa da ga naroči vsaka premožnejša hiša. Skrbimo pa tudi, da ga bodo naša društva naročila toliko, da ga bode čitalo vse naše ljudstvo. Med delavci pa agitirajmo za naše delavsko glasilo »Našo Moč«.

Dragi bratje! Naša glavna dolžnost je, da delamo za našo orlovsko glasilo, našo »Mladost«, skušajmo, jo kolikor mogoče razširiti! Nekateri odseki premalo ali pa skoraj nič ne store za svoje glasilo. In to ni prav. Kajti organizacija brez dobrega lista, ne bo dolgo obstajala. Zato popravimo to sedaj ob novem letu, kar smo dosedaj opustili. To pa bomo najložje s tem, da vsak odsek gleda na to, da sleherni član naroči »Mladost«! Opozarja naj nas rek, ki pravi:

»Orel brez »Mladosti,
Orel brez bodočnosti!«

Zato pa pojdimo z mladeniškim ognjem in orlovsko nevstrašenostjo na delo za »Mladost« in ne nehajmo prej, dokler ne bo naročen nanjo sleherni slovenski Orel! Seveda ni pa zadosti, da si samo »Mladost« naročiš, treba je, ako hočeš, da ti boj kaj koristila, tudi čitati in študirati. Zato bi morali odseki večjo pozornost obračati na to, da se vsak važnejši članek fantom razloži. Zato je treba »Mladost« v roko vzeti, jo čitati in agitirati, da se razširi. Le »Mladost«, združena z orlovsko organizacijo, more rešiti naše fante in naš rod. Telo brez jezika je malo vredno. Ampak »Mladost« ne govori samo o nas, govori tudi nam! Na

delo toraj! Saj nam je znana ona narodna pesem, ki pravi:

Ne samo kar veleva mu stan,
Kar more to mož je storiti dolžan!

Orel izpod Šmarne Gore.

Junaki treznosti.

Ena najhujših poti v celi Evropi je ona, ki vodi iz mesta Prizrena čez severnoalbanske planine k jadranskemu morju proti Sv. Ivanu, Lješju in Draču. Ko sem bral o tem, da je oktobra meseca del srbske armade udaril čez te pečine proti morju, se nisem mogel zadosti načuditi. Svoj čas sem bil namreč v zanimivi Siebertzovi knjigi »Albanija in Albanci« bral, kako je imenovani pisatelj z enim sopotnikom in z albanskim voditeljem plezal po teh višinah v nasprotni smeri, iz Skadra v Prizren. Siebertz pravi, da poti sploh ni, ampak le kozja steza, ki se vije nad ozko predrtino, skozi katero teče reka Drin. Prehoditi jo je mogoče le na albanskih konjih, ki znajo plezati kakor koza. Po nekaterih mestih pa tudi konjiček višavo komaj zmaga. Nositi večji tovor je sploh nemogoče. Jezdec se še sam upeha, da ga par dni kosti bole. Vode nikjer, vasi, ki so tega imena vredne, le dve ali tri, prebivalstvo divje.

Človek se spričo tega vpraša, kako je mogla to pot premagati kar cela armada s tovorom in kanoni? Morali so res biti pravi junaki, da so temu bili kos. In res! Težave te poti je neki srbski častnik živo popisal v nekem pismu, ki je je priobčil »Branik«, ki izhaja v Novem Sadu.

Opisujejo jo takole:

»Naj ti opišem sedaj slavni in strašni marš, ki se bo zabeležil v zgodovini. Dolgost njegova ni velika, cel pot znaša v zračni črti približno 102 kilometra. Ali sedaj pomisli, da je ta pot posut s kamenjem, kršnimi gorami, brezkrainimi stenami, na katere se naslanjajo oblaki, polni vode in snega; pomisli dalje, da so te planine razdrte na najrazličnejše načine, da se pot spenja na višave, kjer so borove šume, in se spušča v nižine, kjer raste kostanj; da je ta pot samo kozja stezica, kjer ima prostora komaj ena tretjina konja, pod katero zijajo strašni prepadi in se vleče kakor kača gori do najvišjega vrha. Vrh tega pa se topi sneg, noč in dan dežuje in steze so samo korita vode, potoki pa izpremenjeni v hudournike, ki se divje penijo in vse izmijejo ter razzdobé; treba je po cel dan gaziti do pasu vodo, ki te premoči do gole kože, izpremeni opanke v cunjno, noge pa ranijo do kosti ostri kamni, zraven te pa mori glad in se ne veš kam vleči k počitku.

Vojaki pa, med njimi velik del rezervistov, priletnih mož, s težkim bremenom

na ramah, molče in potrpežljivo gazijo naprej, se spodtikajo, padajo in dvigajo in skrbje, da ne zaostanejo za svojo kompanijo.

Maršira se po 12 do 14 ur na dan, a nikoli ne po ravnem. Po mali oddelki zaostajajo, končno nas le dohite, večinoma bosí z otečenimi in okrvavljenimi nogami. Tisti, ki jih gloje bolezen, so pomrli, slabiči so zaostali, dosti jih leži nezakopanih pod kakim klancem.

Prvi odpočitek smo imeli na grebenu Prokletem 800 metrov visoko. Sneg je segal do kolena, veter je bril kakor ostra britev. Iz snega smo si napravili zavetje, nastlali nekoliko slame, nad nami nebo, pod nogami smo si pa zakurili. Imeli smo še nekoliko drv, ki smo jih nasekali v dolini Drina. Prihodnji dan, 30. oktobra, pa ne bom nikoli pozabil. Prešli smo preko Vezirovega mostu, začelo je deževati. Marširali smo od jutra do pol devetih zvečer, gazili vodo in vspenši se v višino, naposled smo obstali. Polegli smo na brdu, na katerem smo se komaj mogli vzdržati, ogenj nam je pogasil dež, trpeli smo mraz kot psi in nismo imeli nič, da bi se ogrnili, ker smo bili mokri do kože. Vrh tega je po brdu lila voda pod telesom. Vzdržali smo pa le. Tako smo čakali do jutra, pod telo smo si nastlali nekaj suhljadi. Poročnik A. R. mi je naslonil glavo v naročje, nek vojak pa nas je pokrnil s plahto. Bili smo pa tako izmučeni, da smo končno le zadremali.

Drugi dan sem zjahal s konja in ga nisem več zajahal, da dam vojakom zgled. Bil sem ta dan srečen, da sem mogel preobleči suknjo in bluzo. Preskakajoč nek potok sem padel vanj in se ves okopal. Zvečer sem našel zavetja v neki albanski luknji, ki je še za živino preslaba, dim pa nas je dušil, ker bajta po albanskem običaju ni imela dimnika. Zaspali smo na kamnitih tleh, trdih kakor železo, a smo le spali.

1. novembra smo iz te bajte marširali dalje, imel sem dva pečeta kosa koruze v žepu. To je bila moja hrana celi dan. No na poti sem imel še to srečo, da sem dobil nekaj pečenih kostanjev. Nek vojak mi je celo ponudil hleb, za katerega je v albanskem selu plačal 4 dinarje! (En dinar je en frank.) Drugi dan je bil kruh poskočil že za 5—6 dinarjev, nek konjenik pa je za malo slanine plačal celo 8 dinarjev! Za mali štok koruze smo morali dati groš. Lahko si predstavljáš, kako je bilo malo živil in kako so vojaki stradali. Jedli smo sir, trd kakor kamen, in neki častnik, ki je imel seboj škatljico sardin, je bil velik gospod.

Naslednji dan smo marširali od jutra do 11. ure ponoči, potem smo se pa odpočili na livadi, polni vode. Ta večer se je v prvič zgodilo, da sem popil nekaj žganja in pojedel eno jabolko. Žganje in jabolko je bil nek vojak kupil v selu Djafa Melit kot veli-

kansk luksus, ker je tisti dan bil njegov god. Sicer pa vojaki žganja niso imeli seboj, sicer je bilo to i prepovedano! Najlepše sem pa spal drugi dan v nekem hlevu.

Drugi dan zopet ponoči nismo našli nobenega zavetja. Polegli smo na golem kamnu, dež je lil v potokih, mrzlo pa je bilo tako, da nisem mogel zaspiti, ampak se celo noč preobračal, da sem si ogrel zdaj ledja, zdaj trebuh. Drugi dan pa smo cel dan zopet gazili vodo do pasa, prenočili pa smo tako, da še ognja nismo mogli zakuriti. Ta dan sem se zopet hranil z dvema štokoma pečene koruze in par kosi salam. O žganju ni bilo na celi poti razun enkrat nobene sledi.

No, Bogu hvala, vse smo prestali.«

× × ×

Kar nas tu najbolj zanima, je dejstvo, da vojaki niso imeli s seboj žganja. To nam je na protialkoholnem kongresu v Ljubljani povedal tudi dr. Krajec, ki se je mudil v Srbiji. Srbi so glede opojnih pijač sploh zelo zmerni. Če pri Srbih pride na leto na vsakega človeka 20 litrov žganja, pri nas pa 11, moramo pomisliti, da pijo na Srbskem žganje, ki vsebuje le 20 odstotkov alkohola, torej v primeri zelo nedolžna pijača — večinoma iz jabolk, hrušk in sliv — pri nas pa se pije samo 40 in več odstotno žganje. Pride pa v Srbiji na vsakega človeka letno le 10 litrov vina, pri nas pa 60! Piva pa na Srbskem 3 litre na človeka, pri nas 26!

V srbski armadi so opojne pijače prepovedane, ravno tako v bulgarski. Drugi evropski vojaki pri manevrih ne izhajajo brez vina in celo pive, ki človeka silno utruje. Balkanski slovanski junaki so izvojevali svoje slavne zmage pri vodi. To je najjasnejši dokaz, da brez alkohola gre in celo veliko bolje kakor z njim. Alkohol človeka le še bolj utruje in oslabi, pri vodi pa ostane človek svež in čil in more prestati najhujše napore kakor so bili naporí srbske armade, ki je napravila pohod čez albanske pečine.

Naj nam bo to zgled! O škodljivosti alkohola se je že zadosti napisalo in govorilo, začnimo zdaj resno vojsko proti njemu. Za to so zlasti naši fantje poklicani. Jugoslovani imamo pred seboj veliko bodočnost, ako je bomo ostali vredni. Zato, ne pomehkužimo se! Ne oslablajmo našega telesa z žganim strupom, ne zalivajmo se s pivom, ki dela le zdravju škodljivo tolščo, ne opajajmo se z vinom, ki kvari naše možgane in želodec. Treznost postani naša najodličnejša narodna krepost! Tako bomo res na vseh poljih napredovali in zavzeli v zgodovini tisto odlično mesto, ki nam je je Bog odkazal.

Podzveza Orlov za Primorsko v Gorici.

je imela dne 8. decembra 1912 sejo širšega odbora. Poročalo se je, da ni nastop v Mirnu izpadel tako, kot bi sicer lahko, ker je bilo jako slabo vreme krivo, da se Orli od oddaljenejših odsekov niso mogli udeležiti telovadbe. Kljub mrazu in burji je bil nastop za Orle časten. Vipavsko okrožje je v svojem delovanju najbolj marljivo izmed vseh okrožij. Imelo je vzoren in obilo obiskan nastop v Črničah. Goriško okrožje ne more vršiti svoje naloge, ker manjka središču okrožja, ki naj bi ga tvoril goriški odsek, prostorov za telovadbo. Vsled tega tudi Podzveza ne more prirediti nikakega tečaja. Prostori v Centralu so oddani kinematografu za deset let v najem. Goriško okrožje je imelo en nastop v Kronbergu. Vsled slabega vremena se je telovadilo srednje, tuintam slabo. Brijsko okrožje je bilo poleti in spomladi zelo živahno. Vršil se je sestanek na Vrhovljah, kjer je bilo okrog 200 brijskih Orlov, in nastop v Medani, ki je bil vzoren in časten. Po zimi delo po odsekih spi radi pomanjkanja prostorov. Za kraške odseke v Temnici, Škrbini in Velikem dolu se je ustanovilo kraško okrožje.

Odseki naj imajo v zimski sezoni redno predavanja ali pogovore, vsekakor pa vsakih štirinajst dni o slovenski in jugoslovanski zgodovini. Čita naj se redno »Mladost« in »Zlata knjiga«.

Tehnično delo je treba izpopolniti. Vaditeljski zbor naj ima redne seje. K tečaju v Ljubljano naj pošlje vsako okrožje po enega vaditelja. Okrožja naj prirede tečaje s telovadbo in predavanji. Sploh naj okrožja delajo na to, da se sploh nedelavni oddelki, spadajoči v njih področje, ožive.

Podzvezin občni zbor naj bi se vršil meseca februarja 1910, nastop pa v maju. Občni zbor naj bo združen s cerkveno slovesnostjo na Kostanjevici.

Vsi odseki in vsa okrožja morajo imeti do Podzvezinega občnega zbora svoje občne zборе, da podajo na zborovanju Podzveze račun o svojem delovanju. Ravnaajo naj se natančno po navodilih Podzveze in poročajo o svojem delu v glasilu Orlov »Mladost«.

Predsedstvo Podzveze.

OBVESTILO.

Ker je tovarnar A. Krener v Škofjiloki, bivši izdelovatelj sukna za orlovske kroje, svojo tovarno opustil, prevzela je vse še v zalogi se nahajajoče blago za kroje tvrdka Fr. M. Regorschek naslednik v Ljubljani.

Obveščamo o tem vsa društva, da se pri potrebi obračajo le na omenjeno tvrdko, ker je to edina, ker ima sedaj v zalogi predpisano blago za orlovske kroje.

Ta tvrdka ima v zalogi tudi blago za rudeče srajce, gumbe, ovratnike in zapestnice (manšete) po predpisih za orlovski kraj.

Ravnotako bo tu v zalogi predpisano blago za orlovske plašče, katerih nabavo je sklenil zadnji občni zbor Zveze Orlov.

Opozarjamo vse odseke, da z ozirom na enotnost pazijo na to, da si člani ne bodo nabavljali kakega manjvrednega podobnega blaga.

Orlovske pasove, čepice, peresa, kokarde in znake ima poleg telovadne obleke v zalogi tvrdka Podlesnik v Ljubljani.

Toliko na znanje vsem bratskim odsekom in br. Orlom.

Zveza Orlov.

Kranjska podzveza.

Šentpetersko okrožje Orlov v Ljubljani. Okrožni vaditeljski zbor je imel to zimsko sezono že dve seji, in sicer 17. novembra in 29. decembra 1912. Iz teh sej posnemamo te-le važne sklepe: Predpriprave za zvezno glavno telovadbo v Ljubljani. Celo okrožje z vsemi člani posameznih odsekov ima redno mesečen sestanek, na katerem se vadijo redovne vaje in korakanje v četah. Tega sestanka se morajo udeležiti vsi telovadci in oni člani, ki imajo kraj. Pri sestanku 22. decembra je bilo poleg tega z veliko večino sklenjeno, da vsak Orel, četudi ni telovadec, ki pa ima kraj, se mora priučiti novih prostih vaj, da bode nastop pri tej točki obilnejši. Ni dovolj, če ima kraj, pa je Orel, ampak mora tudi nekaj storiti na telovadnem polju. Dalje se je določilo posameznim odsekom orodje, na katerem bodo nastopili pri javni telovadbi. Okrožje postavi na telovadišče samostojno pet vrst orodja, in sicer: konj na vzdolž brez ročajev, krogi, mira na šir, skok čez kozo in vrv obenem in skok na višino z naletno desko s peresom štiri do pet skokov hkrati. Da bode vadba pravilna, ima okrožni vaditeljski zbor vsakih štirinajst dni svojo telovadno uro, pri kateri se ocenjujejo in sestavljajo vaje na orodju. Okrožje je imelo 5. in 6. januarja vaditeljski tečaj, katerega so se udeležili vsi vaditelji in boljši telovadci posameznih odsekov. Tako upamo, da nas zvezna javna telovadba ne bode našla nepripravljene.

Šentpeterski Orel v Ljubljani proda pet rogov. Uglasbeni so na »C«. So še jako dobro ohranjeni in že strobljeni tako, da jih tudi začetni trobentaški zbori lahko obvladajo. Cena nizka, po dogovoru; novi so bili pred pol leta in so stali 112 K. Kdor izmed bratskih odsekov reflektira nanje, naj nemudoma sporoči na imenovani odsek.

Hrušica. Blíža se že leto h koncu, od nas pa letošnje leto ni bilo nič čuti, ali smo še kaj pri življenju ali nič. Ker nismo dosti napredovali, zato smo molčali in obenem čakali, kje bi bilo mogoče priti do kakega prostora, da bi bilo možno začeti z uspešnim delom. Res v poletnem času smo se dovolj redno shajali na teden dvakrat, toda samo v ugodnem vremenu nam je bilo mogoče telovaditi, ker smo bili prepuščeni sami sebi; da bi se pri nas dobil prostor, kjer bi bilo možno telovaditi ali prirejati kake igre, kakor smo jih še prirejali, o tem še govora ni; tisti ljudje, ki so naši somišljeniki, in imajo obenem tudi prostore, ki bi bili za uporabo v društvene namene, se boje nasprotnikov. Če bi znali ceniti naši ljudje naše društveno gibanje, potem bi bilo tudi pri nas veliko boljše kakor je sedaj, žal, da pri nas tega ni; so pri nas ljudje, ki imajo dobra srca, ki bi tudi kaj žrtvovali za dobro stvar, ali eno napako imajo, mnogo preveč osebnega sovraštva je med njimi, pri vsem tem pa največ trpi društvo samo, obenem pa odsek Orel. Zato naj se člani Orla, ki so tudi člani društva, odvadajo teh posameznih pričkanj in naj gledajo na to, da čim več pripomorejo, da pridemo čim prej do cilja in da bomo v letu 1913 boljše čase dočakali. Kakor smo jih do sedaj, zato pa vsi na delo, posebno pa voditelji društva, kakor tudi vi, bratje Orli. Ko se bom prihodnjič oglašil v »Mladosti«, hočem poročati delo letošnjega leta in obenem tudi poročilo III. občnega zbora Orla. Na zdar!

Št. Vid nad Ljubljano. Kako napredujemo? Dne 5. decembra t. l. smo priredili v telovadnici prvi Miklavžev večer, ki je najlepše uspel. — Veličastne procesije ob sklepu sv. misijona smo se udeležili korporativno v kroju. — Na delo za katoliško časopisje! Temu težkemu a plemenitemu pozivu smo se tudi letos šentviški Orli odzvali v polni meri; o božičnih praznikih smo šli po celi fari od hiše do hiše za naše liste »Domoljuba«, »Bogoljuba« in »Mladost« in nabrali lepo število novih ter vse stare naročnike. Glede »Mladosti« smo tako sklenili, da jo mora brati vsak telovadec, saj bi bil v sedanjem času Orel brez »Mladosti« kakor mornar brez krmila; utonil bi v morju brezverstva. Tudi cerkveni pevci naj so že telovadci ali ne, jo morajo imeti. Tako je prav! — Okrožno občnega zboru, ki se je vršil v ponedeljek, 30. decembra, ob 8. uri zvečer v telovadnici, se je udeležilo deset zastopnikov, med njimi dose-danji okrožni predsednik g. župnik Zabret in iz Šmartnega g. župnik J. Lesar. Občni zbor je otvoril predsednik, ki pozdravi vse navzoče in izjavi, da, ker je bil na Zvezinem občnem zboru v Ljubljani izvoljen predsednikom v podzvezi za Kranjsko, pro- stor okrožnega predsednika odlaga. Dasi je bilo vsem hudo po nam preljubljenem g. župniku, smo se uklonili in si soglasno izbrali njemu naslednika br. Fr. Brenka iz Dravelj, ki je izvolitev sprejel in obljubil, da bo, kolikor bo v njegovi moči, skušal posnemati svojega prednika. Podpredsednikom se iz- volita dosedanji predsednik g. V. Zabret, da tudi tako zanaprej lahko deluje v okrožju, in br. Fr. Drmastja, tajnik Orla v Šmartnem. Za načelnika pa br. Jožef Erjavce, načelnik in tajnik šentviškega Orla. Po raznih debatah, kako naj agitiramo in raz- širimo naše glasilo »Mladost«, se je občni zbor za- ključil. — Občni zbor našega Orla bo v nedeljo, dne 12. januarja, zvečer v telovadnici. O uspehu bom po- ročal.

Vič. Evharističnega kongresa na Dunaju smo se vdeležili štirje člani našega odseka. Vsi smo se veselili in zadovoljni vrnili domov, a spomin na le- poto in veličastvo kongresa je ostal in nam bo ostal celo življenje. — Število odsekovih članov se nam je zopet znatno zmanjšalo. Sedem fantov iz odseka je namreč odšlo letos k vojakom. Visoko število, na katero smo pa ponosni. Dne 13. oktobra smo se v od občinstva napolnjeni dvorani Društvenega doma poslovili od njih. P. Teodor jih je nagovoril s top- limi besedami. jim narisal nekatere nevarnosti vo- jaškega stanu ter jih bodril k vztrajnosti. Končal je z besedami: »Fantje, naši odhajate, upamo in pri- čakujemo, da se tudi vrnete naši!« Da, fantje, naši ste odšli, naši ostanite, da se po vojaških letih zopet vrnete v naše vrste. Društvena godba je odhajajo- čim zaigrala nekaj lepih komadov. — Notranje življenje se je v odseku v zimski sezoni začelo zopet oživljati. Telovadimo redno vsaki torek zvečer, tu in tam tudi druge dni, če je dvorana prosta. Tudi smo zopet začeli z mladeniški večeri, pri katerih be- remo in razlagamo »Zlato knjigo« ter imamo razgo- vore o različnih dnevnih političnih ali gospodarskih vprašanjih. — Dne 8. decembra smo korporativno pristopili k sv. obhajilu.

Okrožje Vrhnika. Dne 22. decembra leta 1912 se je vršila VI. odborova seja vrhniškega okrožja Orlov na Vrhniki. Zastopani so bili odseki: Vrhnika, Horjul, Stara Vrhnika in pododsek Ligojna. Odsot- na sta bila odseka Borovnica in Preserje, ki se pa nista opravičila. Med drugimi važnimi sklepi se je sklenilo, da priredi okrožje po želji sklepov na ob- čnem zboru Zveze Orlov dne 15. decembra pr. l. va- diteljski tečaj. In sicer dne 5. in 6. januarja t. l. Pri seji so se izražale splošno želje, naj bi se vsi odborniki udeleževali okrožnih sej. Ali pa naj bi se vrag opravičili, zakaj da jih ni. Ako kateri odsek še ni poravnal članarine v okrožno blagajno, naj blago- voli to storiti v kratkem.

Vaditeljski tečaj za vrhniško okrožje Orlov se je izvršil v splošno zadovoljnost udeležencev. Tečaj se je pričel 5. januarja ob 8. uri zjutraj v telovad- nici vrhniškega Orla. Tečaj je vodil odposlani vadi-

telj podzveze Orlov za Kranjsko br. Viktor Rozman. Tečaja se je udeležilo vse okrožje po sledečem redu: V nedeljo, 5. januarja, Vrhnika vaditelj 6, Horjul 4, Stara Vrhnika 2, Ligojna 1, Borovnica —, Pre- serje —; dne 6. januarja Vrhnika 8, Horjul 4, Stara Vrhnika 4, Ligojna 1, Borovnica 4, Preserje 2. Va- dile so se redovne, proste in orodne vaje. Dalje je imel br. Viktor Rozman eno predavanje o disciplini, snagi in redu v telovadnici. Govoril je navduševal- no; želim, da bi njegove besede obilo uspeha do- segle. Nadalje je imel vaditeljski zbor svojo sejo, pri kateri se je veliko lepega in koristnega sklenilo. Zeleti je, da ne bi ostalo samo pri besedah. Kon- cem tečaja se je v imenu vrhniškega Orla zahvalil br. predsednik Turšič podzvezi za poslanega vadi- telja, osobito pa br. Viktorju Rozmanu za njegovo neutrudljivo vadenje obeh dnevov. Br. Viktor Roz- man pa je navduševal fante, naj se neumorno pri- pravljajo letošnje leto za zvezino prireditev. Bratje Orli, glejte, da boste po besedah br. Rozmana šli naprej po poti napredka! V imenu vrhniškega okro- žja Orlov se je zahvalil br. predsednik podzvezi in br. Rozmanu za ves trud, ki ga je imel s tečajem. Orli, na delo!

Vrhnika. Naš pododsek v Ligojni je zadela bridka izguba. Umril je namreč dne 18. decembra pr. l. vrl mladenič Danijel Ogrin v starosti komaj 20 let. Dolgo časa je lehal in ves čas je udano v voljo Boga prenašal bolečine. Bil je pošten, pobožen in s tem se je prikupil vsakemu, ki je z njim ob- čeval. Ko je 18. decembra prejel zadnjikrat sveto popotnico, je ves udan v božjo voljo mirno v Gospo- du zaspal. Kako je bil ranjki priljubljen, pričal je njegov pogreb. Da se mu izkaže zadnja čast, je vrh- niško okrožje povabilo bližnje odseke. Pogreba so se udeležili poleg domačega pododseka odseki: Vrh- nika, Horjul in Stara Vrhnika. Ko so ob 9. uri do- poldne dne 20. decembra tužno zapeli pri domači cerkvi zvonovi, se je pričel pomikati žalosten spre- vod, četa 35 Orlov, med njimi zastava vrhniškega Orla z žalnim trakom in dva venca, takoj za njimi duhovnik in za tem krsta, katero so nosili sami Orli. Predno smo ga položili v hladno zemljo, brala se je zanj sveta maša. Ko smo stali ob odprtem gro- bu ranjkega tovariša, se je poslovil v imenu Orlov podpredsednik zveze Orlov br. Turšič od Danijela. — Ker se bliža naše poslovno leto h koncu, naj ob tej priliki poročam nekaj podrobnosti iz odsekovega de- lovanja. Evharističnega shoda na Dunaju so se ude- ležili štirje Orli, med njimi predsednik br. Turšič, kateri nam je marsikaj zanimivega povedal o njem.

— Udeležili smo se nadalje več odsekovih priredi- tev, kakor v Horjulu, Gor. Logatcu, Rakeku in usta- novitve odseka v Preserju. Povsod smo nastopali pri telovadbi. Dvakrat je poslal odsek boljše telovadce na javne nastope, in sicer v Tržič in v Košano. Dne 1. septembra nas je zapustil načelnik br. J. Ferind; odšel je na vojo novo službo v Trst. Ves čas nje- govega delovanja je bil marljiv in je pridno vadil v telovadbi. Njegovo mesto je prevzel br. J. Petavs, ki je z dušo in telesom Orel. zato tudi upamo, da bo odsek dobro vodil k napredku. — Dne 6. oktobra smo imeli evharistično slavnost. Ob tej priliki smo v smislu poslovnika prejeli skupno sveto obhajilo. Pridružili pa so se nam tudi Orli iz Stare Vrhnike in Ligojne, tako da nas je bila velika vrsta. — Na vaditeljski tečaj Zveze Orlov je poslal odsek tri telo- vadce, in sicer vse tri dni. Občnega zboru Zveze Or- lov sta se udeležila dva Orla. — Naročili smo ročke, katere smo že dobili. Sploh pa bi pri tolikem šte- vilu članov, kakor jih ima naš odsek, morala biti boljše obiskana telovadba. Ne vem, kaj je pravi vzrok da se nekateri fantje tako malo brigajo za telo- vadbo. Saj je vendar to nekaj koristnega in povrhu tudi zabavnega. Mlad fant, lepe postave povrhu, pa telovadec, kaj še hočeš? Fantje, pomislite, da bo letos zvezina prireditev in za to bo treba vaje — vaje in še vaje, predno se bo moglo nastopiti. Za- torej je vsakega Orla sveta dolžnost, da se udele- žuje telovadbe. Zato prosim vse fante Orla, naj prid- no agitirajo za nove člane in naj tudi starejše pri-

tegnejo nazaj. — Kaj pa sestanki? Ali se še spominjate tistih večerov, ko je odsek imel po 20 do 24 članov, pa so prišli vsi do zadnjega? Društveniki vrhniški, bodimo edini v vsem, saj je pač vse eno, to ali drugo društvo, samo da izobražuje svoje člane v katoliškem duhu. Fantje, zatorej vpeljite sestanke in udeležujte se jih vsi do zadnjega. Držite se zvesto orlovskih načel in pojdite po poti za napredkom. Ne smemo pa prezirati pri tem drugih katoliških društev, ki so tudi koristna. — Sedaj ob novem letu je dolžnost vsakega Orla, da si naroči naše glasilo »Mladost«, Orel, kateri nima »Mladosti«, naj si jo naroči! Brez kakega vodnika ne more hoditi mlad človek v sedanjem takozvanem modernem času. Najboljši vodnik naš pa je »Mladost«. Zatorej bratje, na agitacijo! — Še nekaj: V zadnji seji se je mesečina zmanjšala na polovico. Kdor ni poravnal, naj v kratkem to stori! Fotografije vrhniškega Orla so še na razpolago. Cena se jim je znižala in stane vsaka samo 80 h.

Postojna. Ker naš Orel delj časa ni imel niti orodja niti prostora za telovadbo, je moral obupano pobesiti svoja krila in se vdati temnim mislim. Toda le za trenotek! Sedaj se nahaja naš Orel, kar se tiče telovadbe, v sijajnih razmerah, ker ima na razpolago z vsem modernim orodjem preskrbljeno telovadnico meščanske šole. Sedaj telovadimo ob ponedeljkih in sredah zvečer, ob petkih zvečer pa se shajamo v izobraževalnem društvu, kjer se izpopolnjujemo v izobrazbi; kajti ko skrbimo s telovadbo za telo, za tino kretanje in prikupljiv nastop, že s tem čutimo živo potrebo, da si vzgojimo in izobrazimo tudi duha, tudi srce. Za to nam je dana lepa prilika v izobraževalnem društvu. Fantje, oklepajmo se zares z ljubeznijo naše organizacije, branimo povsod njeno čast in pridobivajmo s prikupljivim, vzornim vedenjem in vedno vitežkim nastopom novih bratov!

Žiri. Da Žirovci nismo nadležni, to je bratu uredniku gotovo znano, saj se redkokdaj oglasimo v »Mladosti«, da pa nas kdo napačno ne sodi, povemo da smo žirovski Orli še živi in zdravi ter se marljivo gibljemo. Dne 8. decembra t. l. smo imeli občni zbor, pri katerem smo pregledali dobro in slabo stran našega delovanja v preteklem letu. Br. zastopnik okrožja nas je sicer pohvalil, pa tudi pokaral. Upajmo, da drugo leto zadnjega ne bo treba. Prejšnjega predsednika č. g. Jan. Cegnarja, kateri nas je zapustil, tudi nismo pozabili. Na občnem zboru smo ga izvolili za častnega člana našega Orla. Kot neumorni delavec za našo organizacijo si je pridobil srca vseh, ki čutijo z nami. Iz poročil pozvamem, da smo imeli dva izleta, 16 sej, telovadnih ur 52, »Mladosti« 32. Rednik članov 17, podpornih članov in članic. Volili smo po listkih. Izvoljeni so sledeči: predsednik Fr. Cankar, podpredsednik Jos. Fröhlich, odborniki Vin. Peternel, And. Naglič, Leop. Naglič, načelnik Fr. Kristan. Fantovski sestanki se vršijo redno. Č. g. kaplan Jos. Fröhlich nam priprosto in v primernih obliki razlaga različna vprašanja. Tako najprej nas je pri zadnjem sestanku vodil po nebeškem svodu, ogledovali smo velikanske zvezde; vsega si nismo ogledali, zato bomo ogledovanje nadaljevali prihodnjič. Kakor kaže bo br. Josip vreden naslednik g. Cegnarja. Dal Bog, da bi naša duhovščina, ki tako z veseljem deluje med nami, vživala tudi sad svojega truda.

Vipava. 6. januarja na dan Sv. 3 kraljev smo imeli redni občni zbor in sicer šesti. Ker je bil br. predsednik zadržan, je predsedoval br. Malneršič kot podsednik. Otvori občni zbor in naznani običajni spored. Načelniško poročilo poda br. Šček. Tajniško br. Silvester. Imeli smo 15 odborovih in 7 vaditeljskih sej. Omenja vse važnosti v pretečenem letu. Br. Prelec poda blagajniško poročilo. Poročila se sprejmo. Volitev. Volili smo na listke, katere so člani z iskaznico vred dva dni prej dobili. Rezultat je sledeči: Lavrič Andrej, predsednik; Silvester Ivan, podpredsednik; Jurca Ivan, tajnik; Malneršič Franc, blagajnik; Prelec Ivan, Rodman Herman, odbornika. Načelnik br. Šček Ivan, Malneršič Fr. podnačelnik. Va-

diteljskega zbora člani še niso imenovani, a jih br. načelnik imenuje v kratkem. Br. Prelec predlaga, da mora vsak član članarino $\frac{1}{2}$ leta vsaj naprej plačati. Sprejeto. »Mladost« treba le tudi naprej plačati; ker se je skazalo, da drugače je težko red držati; kar se tudi sprejme. S kratkimi besedami zaključil br. Malneršič občni zbor, pozivajoč na vstrajno delovanje.

Krka. Tečaj, ki se je vršil dne 1. in 2. decembra 1912 v Zužemberku, je bil prav dobro obiskan. Udeležencev je bilo 30. V nedeljo po 10. maši je br. Fr. Rebolj s krasnim govorom na udeležence otvoril tečaj. Nismo verjeli, da bomo slišali tako lepe besede. Govoril je o naši organizaciji, kakšni moramo biti, da ne smemo samo biti vpisani, ampak povsod kazati neustrašeno, da smo člani organizacije, ki se čuti poklicano varovati svetinje naše svete vere. Nato se je ta dan in v ponedeljek vršila telovadba, ki bo gotovo rodila veliko sadu. Bratje udeleženci so pa prav pridno prihajali k telovadbi. V ponedeljek popoldne smo si pa ustanovili okrožje. V okrožje spadajo odseki: Ambrus, Dobrnič, Krka in Zužemberk (godba). Imenuje se okrožje »Zužemberk«, kjer je ravno središče. Po nagovoru brata Rebolja, ki je razložil pomen in namen okrožja, se je sledeče konstituiral okrožni odbor: Predsednik: Matej Kozelj, kaplan, Krka; podpredsednik: Ivan Petek, Dobrnič; tajnik: Mahne Janez, Krka; blagajnik: Poželj Franc, Zužemberk; odborniki: Karol Gnidovec, Zužemberk; Simčič Andrej, Zužemberk; Razdrh, Dobrnič. Okrožni načelnik: Rebolj Franc. Krka; podnačelnik: Hočevar Josip, Ambrus; vaditelji: Barle Janez, Hribar Josip in Škrbe Anton. — Bog daj, da bi se okrožje lepo razvijalo. Skrbi pa naj obenem, da bodo odseki res delali in da se bodo seje vršile vsak mesec. Pri enem odseku se je predsednik izrazil, ko se je zahtevalo, da naj bo mesečna seja, saj nismo one predloge izvršili. Pa kakor sem izvedel, bi se lahko in je to le predsednikova malomarnost. To se ne sme več zgoditi, ker potemtakem ne pridemo naprej.

Brezje. Skoraj leto dni bo, odkar smo se zadnji-krat oglasili v »Mladosti«. Čas je torej, da zopet nekoliko poročamo o našem telovadnem odseku. Telovadni odsek Brezje je imel dne 5. januarja svoj redni občni zbor. Iz poročila tajnikovega smo povzeli, da je imel odbor tekom leta osem sej; seje so se sklincevale le po potrebi. Članov šteje Orel 12, od teh je 8 telovadcev, ki nosijo kroj. Br. blagajnik nam je izkazal, da je imel odsek 249 K 83 h dohodkov, 111 K 4 h pa stroškov, torej je bilo prebitka 138 K 79 h, tedaj za 39 K 32 h več kakor lani. Poleg drugih časopisov, ki jih ima telovadni odsek skupno z izobraževalnim društvom, je naročen zase na dve »Mladosti«; res malo ali za tako majhno število telovadcev vendar zadostno. (?) Br. nač. nam je poročal, da se je telovadni odsek po svojih zastopnikih udeleževal vseh prireditvev radovljiškega okrožja, kakor tudi Zveze v Ljubljani. Na novo se je konstituiral odbor tako-le: J. Novak, gostilničar pri Janezku, predsednik; A. Šavli, podpredsednik; P. Hl. Damiš, tajnik; R. Kleindienst, načelnik; J. Janša, podnačelnik; L. Bohinc, J. Mihelič, odbornika; V. Finžgar, blagajnik.

Naklo nad Kranjem. Naš Orel je imel dne 22. decembra svoj občni zbor. Odsek je bil ustanovljen 29. junija 1910 in šteje 20 rednih članov in 10 podpornih. Priglasilo se je zadnji čas 12 novih rednih članov. Odsek je nastopil 19krat korporativno v krogih pri raznih svečanih prilikah in večkrat tudi po par odposlancih. V svoji poslovni dobi je priredil Orel eno tombolo, ki je prinesla nad 100 K prebitka, in igro »Garcia Moreno«, ki je istotako lepo uspela. Denarnega prometa je bilo 1609 K 26 h in denarja je danes v blagajni nekaj nad 40 K. Inventar pa je vreden do 200 K. Odbor se je izvolil sledeči: Predsednik Pavlin Peter, podpredsednik Tomazin Ivan, tajnik Černilec Franc, blagajnik Pavlin Mihael, načelnik Legat Janko, podnačelnik Križaj Valentin, odbornika Grašič Peter in Zupan Jernej ter pregledovalca računov Jarc Peter in Tomazin Jože. — Povedati pa moramo, da se tudi pri nas

še vedno dobe ljudje, ki še pomišljajo o važnosti in koristih, ki jih nudi Orel mladim fantom. Upamo pa, da bodo brezsmiselni pomisleki kmalu izginili in takrat bodo tudi stariši prigovarjali svojim sinovom, naj se vpišejo med Orle, kljub temu, da mora danes pošten član Orla prestati mnogo zasmehovanja in zaničevanja, nočni razgrajč pa je hvaljen in slavljén vseprek.

Sv. Gregor. Tekoče leto se bliža svojemu koncu. Letošnje naše delovanje je bilo sledeče: Odsek se je udeležil v kroju velikonočne procesije in na dan Presv. Reš. Telesa. Imeli smo v tekočem letu trikrat skupno sv. obhajilo v kroju in sicer: dne 12. sušca o priliki duhovnih vaj, dne 25. julija in na praznik Brezmadežne dne 8. decembra. Okrožne javne telovadbe v Vel. Laščah dne 18. avgusta se je odsek polnoštevilno udeležil. Redne sestanke smo imeli vsako nedeljo po popoldanski službi božji, sedaj se nam bo odprla nova krasna dvorana, ki bo obenem tudi telovadnica, kjer si bomo nadalje krepili mlade moči. — Vojake služita dva naša člana telovadca, ki sta »Orla« tudi v cesarski suknji, hvaležna za telesno in umsko izobrazbo. Letos smo z našimi farani vred pomagali pri zgradbi novega doma, kar nam bo vedno v prijetnem spominu in v pripomoček do vzvišenih ciljev »Orla«.

Šmartno pri Litiji. V smislu zahtev, ki so se postavile na zadnjem občnem zboru Zveze Orlov, da naj priredijo okrožja okrožne tečaje, smo imeli dne 27. in 28. decembra v »Društvenem domu« tak tečaj za obsavsko okrožje. Na tečaju so bili zastopani vsi odseki razun radeškega, in sicer so zastopali: Šmartno 3, Prežganje 3, Vače 3 in Zagorje 2 brata. Ponosni smo, da smo imeli kot voditelja tečaja izvrstnega telovadca visokošolca g. Dostala. Vadili smo pred vsem proste vaje. Miren in fin nastop voditelja nam je pričal, kako silno vpliva telovadba na značaj in nas vzpodbujal, da se je oklenemo še bolj živo; njegova spretnost, s katero nas je vadil in vztrajnost, s katero smo mu sledili, nam je poročstvo, da bo tečaj brez dvoma obrodil sadove v posameznih odsekih. Zaključili smo tečaj v nedeljo, dne 29. decembra, z občnim zborom obsavskega okrožja. Navzočih je bilo do 40 bratov. Uvodne besede nam je govoril g. dekan Rihar, ki je pozdravil občni zbor kot predsednik šmartinskega izobraževalnega društva. Povdarjal je, da moramo pred vsem giedati na značaje, ne na število, da moramo bratje sami skrbeti za naraščaj in da moramo zlasti starejši bratje mlajšim bratom, pa tudi svojim nasprotnikom dajati dober zgled. Potem je upati, da bode prihodnji občni zbor še lepši in še številnejši. Iz raznih poročil povzamemo sledeče: Okrožje, ustanovljeno 30. januarja 1910, šteje sedaj pet odsekov. Članov šteje sedaj 175, in sicer 112 telovadcev in 63 podpornih članov. V okrožju je 122 krojev. — Okrožje je imelo 18. avgusta pr. l. na Vačah okrožno prireditev. Odbor je imel štiri seje. — Revidiral je odseke br. Krische. »Mladosti« ima okrožje 74. Priporočila se agitacija, da dvignemo saj do 100 izvodov. Prejemkov je mela blagajna 192 K 91 h, izdatkov pa 192 K 91 h. Naloženega ima okrožje 100 K 46 h v hranilnici. V tehničnem oziru je gledati, da obrnejo odseki pozornost v prihodnjem letu na redovne in proste vaje. Nato je bila volitev, pri kateri je bil izvoljen predsednikom br. Oroslav Bric, načelnikom pa br. Martin Perme. Med slučajnostmi se je povdarjalo, da morajo br. Orli, ki imajo svoj občni zbor na dan, ko zboruje v Ljubljani protialkoholni kongres, pričeti pri svojih odsekih uspešen in odločen boj proti alkoholizmu, zlasti proti žganjepitju.

Štajerska podzveza.

Rajhenburg. Veselo vest vam poročamo od našega odseka. Mladostni duh podjetnosti in vztrajnosti je združil člane našega orlovskega odseka v lepi igri »Naša krič«. Dosegli smo popoln uspeh s svojim nastopom, povzdignili ugled našega društva v cellem Posavju, prebili led nezaupnosti in mlačnosti

med našim ljudstvom, okrepili svoje vrste. Od zdaj zanaprej nas ni več strah, da bi ne imeli lepe prihodnosti! Mladi smo, a svojo mladost hočemo porabiti za pravo izobrazbo duha in srca! Le neustrašeno naprej, mladeniči, po začrtani poti! Naj se pokaže, da znamo vedno ceniti našo krič! Uspeh nam ne izostane!

Sv. Peter na Medvedovem selu. Ker se že dolgo nismo oglašili v »Mladosti«, bi opravičeno lahko kdo mislil, da šentpeterski Orel spi. Da pa temu ni tako, se je pokazalo dne 21. novembra, ko smo imeli tretji redni letni občni zbor po telovadbi v župnišču. Navzoči so bili izvršujoči člani. Vodil je občni zbor br. predsednik č. g. Gomilšek. Opomnil je, da se je v tem letu precej storilo za lastno izobrazbo in za probujanje slovenskega naroda. Načelniško poročilo se je glasilo sledeče: Bilo je 27 telovadnih ur. Povprečno na uro šest članov. Telovadili smo redovne in proste vaje, vaje na drogu in skakalnici ter na bradlji, katero je naredil načelnik sam. Br. tajnik je pa predložil, da smo imeli 13 izvršujočih, 3 redne in 3 podporne člane. Predavanj smo imeli 22, pri katerih smo predelali 5., 6. in 7. poglavje »Zlate knjige« ter zadnji del »Mladeniške telovadne organizacije«. Tudi smo se pogovarjali o tekočih dogodkih, zlasti zadnji čas o krvavem gibanju na Balkanu. Čitali smo tudi važnejše članke iz »Mladosti«. Ker so Orli obenem člani izobraževalnega društva, se je prebralo 217 knjig. Priredili smo tudi dve gledališke predstave, in sicer po zimi igro »Spuštoj očeta«, katero smo uprizorili trikrat. Po leti pa drugo »Fernando, strah Asturije« dvakrat. Dne 17. sušca smo se udeležili ustanovnega občnega zbora križevskega Orla po osmih članih in smo sodelovali s petjem in govorom. Mladeniškega shoda smo se udeležili skupno dne 18. avgusta v proslavo nesmrtnega nam Slomška pri Sv. Križu polnoštevilno. Nastopili so z govori bratje našega odseka: Alojz Andrič, Jernej Drogenik, in Jožef Andrič. Alojz Drogenik je pa deklamiral dve Slomškovi pesmici. Velike orlovske slavnosti in podzvezne prireditve se je udeležilo deset udov, štirje v kroju v Št. Jurju ob južni železnici. Poučnega tečaja krščanskosocialne zveze se je udeležilo pet Orlov. Blagajniško poročilo je pa to-le: Odsek je imel 35 K 16 h dohodkov, stroškov pa 31 K 16 h. Nato je bil izvoljen za prihodnje leto sledeči odbor: za predsednika č. g. Gomilšek, za podpredsednika br. Janez Hanjšek, za načelnika br. Janez Hajšek, za vaditelja br. Jernej Drogenik, tajnikom br. Jožef Andrič, blagajnik br. Vincenc Fišer, odbornika pa br. Anton Strašek in Anton Otrepec. Mili mi bratje! Moja želja je, samo da bi v prihodnje se pridno udeleževali telovadbe in poučnih večerov, da si izpopolnimo ne samo telesno gibčnost, temveč tudi duševno znanje. Da bodemo lahko koristili tudi enkrat naši mili slovenski domovini, kličem vam: Na zdar!

Koroška podzeza.

Celovec. Dolgo ni bilo od nas nič slišati, delamo in borimo se pa tiho brez vsakega hrupa naprej. Naše razmere so čudne in težavne. V tem zagrizenem središču, obdanem od socialdemokratov in nemškonalcevc, je res težko pridobiti fante, ki bi bili našega mišljenja. Dosti jih pride iz Kranjskega, ki bi radi zahajali k nam, ali kaj, ko so v strahu. Komaj pride, že ga vprašajo sodelavci, kam hodi in v kako društvo zahaja. Če se zlaže, delajo in poizvedujejo tako dolgo, dokler mu ne pridejo na sled, ki je revež takoj ob delu. Tako je najbolje, če kar pravico pove. In kaj potem? Strog poziv in spomin, če boš v taka društva zahajal, te pretepemo ali takoj iz delavnice, kar se je tudi že zgodilo. Fant se ustraši in žalibog ga ni več. Največ pride pa takih, ki sploh ne znajo presoditi, kaj je dobro, ki so polni slabosti. Namesto da bi nam pomagali in se borili, krokajo raje z drugimi ničvredneži cele noči okrog, kar je najbolj žalostno. Največji udarec je pa ta, izgubili smo načelnika, ker ga je poklical cesar v vojaško suktnjo, v kratkem potem našega

vrliga brata podnačelnika, ki je bil najbolj zmožen v tehniškem delu. Bil je tudi predsednik Jugoslovanske Strokovne Zveze in v odboru delavskega društva. Obhajali smo lepo odhodno z javnim nastopom obema odišlimi bratoma. 4. novembra sklical je brat predsednik izvanredni občni zbor za volitev načelnika in podnačelnika in sta bila soglasno izvoljena br. Baloh, načelnik, in br. Kavčič, podnačelnik, oba vredna nasledniki odišlih bratov. Te lovadbo imamo v ponedeljek in četrtek, in sicer od 8. do 10. ure zvečer. Tudi z naraščanjem smo začeli ob nedeljah od pol dveh do pol petih popoldan. Načelnik naraščaja je naš jako reden in požrtvovalni br. Konjič. Kakor smo že omenili, je naše delo bolj tiho, ampak bo že prišel čas, ko bomo lahko brez strahu agitirali. Bog daj moč naši Jugoslovanski Strokovni Zvezi! Kljub temu, da nas tako zatirajo, nas je vendar 16 izvršujočih članov; ko bi se tako hitro ne preseljevali, bi nas bilo že 102 članov. Naše dobro društvo nam tudi pomaga, posodilo nam je denar, da smo mogli kupiti drog in bradljo, imamo tudi skok in dva para ročak s pomočjo naših požrtvovalnih bratov.

Pod svobodnim solncem.

Spisal F. S. Finžgar.

II. knjiga.

Zdaj je izšel tudi drugi zvezek Finžgarjevega monumentalnega dela, kateremu kritika splošno priznava prvenstvo med slovenskimi romani. Finžgar je naš Sienkiewicz in njegova povest »Pod svobodnim solncem« ponese prav gotovo njegovo ime tudi med tuji svet, da pridobi veljavo našemu malemu narodu v svetovni literaturi.

Dočim se v prvem zvezku slika razvoj mladega Iztoka, sinu iz roda Slovenov, na bizantinskem dvoru, kjer se je nasrkal kulture in vojaške umetnosti, da jo ponese med Slovence, nam drugi zvezek z veliko spretnostjo opisuje, kako Iztok združi slovenski narod, spravi Slovence z Anti; porazi hunskega poglavarja Tunjuša in naposled porazi tudi bizantinske trupe pod Azbadom, da tako postavi temelje veliki državi Slovenov na Balkanu.

Vmes se pa plete zgodovina ljubezni med Iztokom in bizantinsko dvorkinjo Ireno, ki pridobi slovenskega junaka za blagovest križa in se opisuje zanimiva, najbujnejšo fantazijo vzbujajoča povest boja Iztokovega za svojo izvoljenko, ki simbolizuje moč nežne in plemenite ljubezni nad neukročeno in plamtečo divjostjo onih burnih časov.

Pisatelj nam v pestrih barvah slika lepoto razkošnega Bizanca, daljne stepe, kjer je taboril

zemlje in kulturnega življenja željni Sloven, barske običaje Hunov in razgrinja tako pred našimi očmi početke slovenske zgodovine, ko so se slovanski rodovi valili proti zapadu, da zasnujejo na razvalinah propadajočega Bizanca gospodstvo Slovanov v vzhodni Evropi.

Danes, ko potomci teh rodov zadajajo dedičem Bizanca, mongolskim plemenom Turčije, zadnji udarec, da popolnoma osvobodijo podjarmljeno slovanstvo, danes, ko se odpira Slovanom nova bodočnost, ko slovanska noga stoji pred Carigradom in Solunom, od koder je prišla med Slovence luč krščanske vere, ko vse Slovence v Evropi prešinja vsled tega poživljena zavest njihove moči in zgodovinske naloge — danes bo Finžgarjev roman, najlepša priča slavne slovanske prošlosti, posebno dobrodošla in Slovenci smemo biti ponosni, da se je ravno med nami rodilo delo, ki v njem polje duša vesoljnega slovanstva.

Delo je zdaj zaključeno, a ni izključeno, da je pisatelj završi s tretjim delom, tako da se završi slovanska trilogija, ki bo simbol dviganja in padanja in zopetnega dviganja slovanstva.

Dolžnost naše inteligence in tudi najširših krogov našega naroda je, da postane »Pod svobodnim solncem« najljubši roman Slovencev, ob katerem se bomo ogrevali za naše ideale.

Cena I. knjigi 3 K, elegantno vezani 4 K.

Cena II. knjigi 3 K 80 vin., elegantno vezani 4 K 80 vin.

Založništvo »Katoliška Bukvarna je delo krasno opremila.

Vojska na Balkanu. L. 1912. Kakor smo že poročali, izhaja v založbi »Katoliške Bukvarne« v Ljubljani to velezanimivo z mnogimi slikami bogato opremljeno delo. Izšel je že četrti sešitek, kateremu je pridejan natančen krasno izveden zemljevid balkanskih dežel v sedmih barvah, ki bo vsakemu dokaj pomogel do lažjega razumevanja silnih dogodkov, ki so na mah spremenili položaj Slovanov. Zemljevid ima slovanska krajevna imena in sega na severu do Ljubljane, nudi torej enoten pregled jugoslovanskih dežel in bo zelo olajšal orientacijo. Tak zemljevid smo občutno pogrešali in bo vsakemu dobro došel. Četrti sešitek velja z zemljevidom vred 50 h; celotna knjiga bo veljala okoli 4 K. — Knjigo sestavljata c. kr. profesorja Anton Sušnik in dr. Vinko Šarabon in bo našla zaradi svoje temeljitosti in bogate opreme brez dvoma mnogo odjemalcev. Priporočamo to lepo delo; kdor še ni naročen, naj se sedaj naroči; seveda dobijo novi naročniki tudi prve sešitke, da bodo imeli popolno delo.

Ustanovljeno 1863. **Manufakturna trgovina** Ustanovljeno 1863.

Franc M. Regorschek naslednik, Ljubljana

priporoča naslednje za orlovske odseke predpisano blago, kakor sukno za kroje in plašče, garniture (vrvice) za kroje, ovratnike, zapestnice, gumbe itd.

Cenik od omenjenih predmetov pošljem na zahtevo franko.

Nadalje priporočam častiti duhovščini pristno cerkveno platno ter razne vrste sukna za talarje in obleke kakor tudi platnene barvane žepne robce. Imam tudi veliko izbiro spodnjega volnenega perila.

Se priporočam z odličnim spoštovanjem

Franc M. Regorschek naslednik.

Cene nizke!

Postrežba solidna!